

Let za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.
—
This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETAR

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4088 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, pripelje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (496)
je številka...
tedaj vam e prihodnje
številko našega lista po-
stebe naročnina. Prosi-
mo, ponovite je takoj.

ŠTEV. (NO.) 495.

SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE.

CHICAGO, ILL., DNE 6. MARČA, (MARCH) 1917.

LETO (VOL.) XII.

Ob predsednikovi inavguraciji.

Amerika ima zopet predsednika. V nedeljo je Wilson kot svoj lastni naslednik nastopil urad eksekutivnega načelnika vlade in prisegel na ustavo. Ob tej priliki je imel, kakor se razume samo po sebi, zopet velik govor. Prav tako se razume, da je bil patriotizem glavna nota tega govora. Čas je že tak, da se patriotične besede kar same ponujajo; a vrhutega je naš Wilson mojster patriotizma. Ni ga predmeta, ki bi mu bil za govore tako priljubljen kakor ta.

Bilo bi krivično, če bi tajili, da prevzema Wilson svoje mesto v težkem času. Vsaka vlada ima vprilo velike svetovne krize pomnožno odgovornost in čimdalje bo vojna trajala, tem kritičnejši postane položaj za vsa nevtrole. Nihče ne more pričakovati čudeža, ki bi obvaroval Ameriko kriz, porajajočih se iz vojne in njenih vsakovrstnih zapletljivosti.

Zedinjenim državam ni treba šele čakati na krizo, ker so že v njej. In varali bi sami sebe, če bi mislili, da smo zabredli v to krizo le zaradi tega, ker se izvaja iz Amerike municija v Evropo. Holandija, skandinavske dežele in Španija ne prodajajo municije, pa imajo tudi svojo internacionalno krizo. Grška jo ima na svoj način, in niti Kitajska se je ni obvarovala.

Nobena dežela, ki ima internacionalno življenje, ne more v velikem internacionalnem konfliktu ostati neprizadeta. Kdor tega ne spoznava, ne ve, kaj je materialistično naziranje zgodovine.

Amerika je dežela velike industrije in velikega izvoza, tudi ne glede na šrapnele in granate. Njene internacionalne gospodarske zveze so izredno obširne in zato so se pričele internacionalne krize za Ameriko tisto hip, ko se je pričela evropska vojna. In popolnoma naravno je, da mo-

rajo biti te krize ostrejšje in ostrejšje, čim dalje traja vojna.

Wilson prevzema torej ponovno vlado v resnično kritičnem času. To bi veljalo seveda tudi za vsakega drugega, ki bi stopal danes na predsedniško mesto. Če bi bil v novembru izvoljen Benson, ne bi bil položaj zanj nič manj kritičen.

Razlika pa bi bila vendar velika. Če bi bil v nedeljo socialist nastopil predsedniški urad, ne bi bil mogel vprilo kočljivega zunanjega položaja tako radikalno pozabiti na veliki notranji problem, kakor je pozabil Wilson in kakor bi bil najbrže pozabil vsak demokratični ali republičanski predsednik.

Ne pravimo, da ne bi bilo zunanje krize, če bi bil socialist na čelu vlade. Niti ne trdimo, da bi morala biti kriza manj nevarna, kakor je sedaj. To je le v manjšini meri odvisno od predsednika. Niti na Zedinjenih državah samih ni ležeče, ali so varne ali ne. Kar se tiče zunanjega položaja, se ne more Wilsonu niti kaj posebnega očitati. Verjamemo mu, da bi rad ohranil mir in njegovi politični koraki res niso bili taki, da bi izzivali vojno.

Toda socialistu na njegovem mestu bi bilo ob vseh zunanjih zapletljivostih ostalo še toliko časa, da bi se spomnil na notranje zapletljivosti, ki so bili pred vojno in katerim tudi vojna ni storila kraja. Socialist ne bi bil prezrl, da imamo dve Ameriki od katerih je ena kapitalistična, druga pa proletarska, in da je med obema boj, ki nas ne sme zanimati manj kakor vojna v Evropi.

Predsednik Wilson je govoril o industrijskem napredku, o razvoju ameriških institucij in sploh o rešitvi, o katerih rad govori. A prav sedanjni dnevi kažejo, da ni ves industrijski razvoj mo-

gel preprečiti silne draginje, ki peha maso ameriškega ljudstva v bedo, katere je vse institucije dežele ne morejo obvarovati.

Wilsona slavo za velikega moža. Nič ga ne bomo poniževali. Toda od predsednika Zedinjenih držav se mora pač zahtevati nekaj več, kakor od pisarniškega klerka. A če se merijo njegove lastnosti s primernim merilom, se mora reči, da je v njegovi slavi veliko pretiravanja.

Zunanjo krizo imamo. Res, da še nimamo vojne in tudi še vedno upamo, da je ne bomo imeli. Toda Wilson sam naglašuje neprenehoma, da jo lahko dobimo brez svoje krivde. In tak slučaj je res lahko mogoč, razun če se prizna načelo, da se mora mir ohraniti za vsako ceno, na primer tudi za to, da uvedejo Zedinjene države nazadnjaške politične institucije na zahtevo kakšne tuje vlade, da odstopijo temu ali onemu kakšno ozemlje, i. t. d. Takih apsolutnih pacifistov, nastavljaljočih levo lice, kadar so dobili kofuto na desno, je pa zelo malo. Možnost vojne se torej ne more tajiti, četudi ni v tem hipu tiste akutne nevarnosti, ki jo slikajo džingji na steno.

Predsednik Zedinjenih držav mora računati z vsako možnostjo. Tega mu ne zamerimo; bil bi nesposoben in zanemarljiv svoje dolžnosti, če bi čakal, da ga presenetijo dogodki. Ampak iz Wilsonovega govora ni nikjer razvidno, da si je kdaj predložil nekatera vprašanja, ki bi si jih bil moral predložiti, če bi stal res tako visoko, kakor pravijo njegovi neomajni častilci.

Ako bi po nesreči res prišlo do vojne, recimo do take vojne, da ne bi zadel naša vlada niti najmanjša krivda, do vojne, ki bi bila — recimo — očitno obrambna: Kri bi moralo vendar prelivati delavstvo. Kajti če bi kapitalisti tudi bili tako

patriotični, kakor niso, jih je vendar premalo, da bi obranili le eno vas, kaj še Zedinjene države.

In tu je veliko vprašanje: Kje imajo v Ameriki delavci tisti lepi položaj, ki bi jih mogel navdušiti, da bi ga šli braniti z vsemi žrtvami, ki jih zahteva vojna?

Wilson apelira na patriotizem. Ampak ta beseda je v kapitalistični družbi izgubila kredit. Tudi za patriotizem ne zadostujejo dandanes čuvstva; interesi so tisti mogočni faktor, ki določa v prvi vrsti človeško mišljenje in čuvstvanje. Tako je v kapitalističnem razredu in drugače ne more biti v delavskem. Kapitalistični patriotizem je vprašanje dobička; od delavske mase zahteva Wilson, da naj mu bo patriotizem zadeva arca.

Ali kako naj se navdušuje sree, če rebelira želodec?

Drugače bi bilo, če bi imel ameriški delavec gospodarsko in politično tako pozicijo, da bi bila v vsakem slučaju vredna obrambe. Tedaj ne bi bilo treba mnogo apelov, če bi nastala nevarnost, da izgubi delavstvo to pozicijo. Tedaj ne bi bil vsako minuto potreben sum, da se skrivajo za takozvani ameriški interesi le interesi ameriških kapitalistov. Interesi ljudstva bi bili res ameriški interesi in za njih obrambo ne bi bilo treba nobenega priuševanja in nobenih prisilnih zakonov.

Ta nauk bi vsakdo lahko črpal iz take krize, kakršna je sedanja. A moral bi ga črpati predsednik Zedinjenih držav, če bi bil res tako velik, kakor nam ga slikajo.

Notranje zadeve se ne morejo ločiti od zunanjih in socialno vprašanje je najmočnejše, najvažnejše vprašanje našega časa v miru in v vojni. Prav o tem vprašanju pa ni v velikem inavguralnem govoru predsednika Wilsona nobene besede.

Bethmann v rajhstagu.

Bethmann-Hollweg je zopet govoril. Tekom vojne smo se že navadili, da lahko pričakujemo vselej, kadar stopi nemški kanecelar na oder, nov umetniški kos hinavščine. Kdor se je vživel v to, ni bil niti ob zadnjem Bethmannovem nastopu razočaran. Vidni vodja nemške politike se je očitno trudil, da bi prekosil samega sebe.

Nboga Nemčija! Če posluša človek njenega kanecelara in mu verjame, tedaj je njena vlada s kajzerjem vred ubogo sneženobelo jaguje, vzor vse nedolžnosti, obdano od vseh strani od volkov, ki mu ne privoščijo mirnega trenutka in preže le na njegovo smrt. Nemška vlada ni bila nikoli nič kriva, da je izbruhnila sedanja strašna vojna; in nemška vlada tudi nič, prav nič, absolutno nič ni kriva, da je nastala kriza med njo in Ameriko. Bethmann-Hollweg je presenečen, začuden, naravno indigniran, da je poslala Amerika grofa Berstorffa domov čez morje. Nikoli nikdar ne bi bil pričakoval kaj takega!

Le še preden je Amerika preinila diplomatske stike z Nemčijo, je bila nemška vlada že pripravljena na vojno z Zedinjenimi državami in je v ta namen že intrigirala v Evropi, Ameriki in Aziji!

Diplomacija kapitalistične države in lopovščina sta neločljivi; to že vemo. Ali človek bi vendar mislil, da mora vsaka stran imeti svoje meje. Bethmann-Hollweg si je očitno izbral za nalogo dokaz, da ne pozna njegovo licemerstvo nobene, prav nobene meje.

Nota, s katero je nemška vlada naznanila Ameriki začetek brezobzirnega vojskovanja s submarinkami, je bila velika zmes hinavščine in nesramnosti; s svojim zadnjim govorom v rajhstagu jo je filozofični rokovnjač, ki ga v Berlinu imenujejo kanecelara, zabelil. Nemški jezik ima izraz, ki se ne da dobesedno prestaviti v slovenščino: šuft je ta beseda. Za ta naslov si je Bethmann-Hollweg pridobil popolno pravico.

KANCELARJEVA GOVORANCA.

Svojo premeteno pridigo je Bethmann-Hollweg začel s ledečimi besedami:

"Med tem, ko stoje naši vojaki na fronti v zakopih in bobnečim ognju in križajo naše submarinke s smrtnim pogumom morje; med tem ko nimajo tisti, ki so ostali doma, nobene, absolutno nobene druge naloge, kakor da izdelujejo kano-

ne, municijo in hrano in da enakomerno razdeljujejo živila; sredi tega boja za naše življenje in za bodočnost države imamo le eno potrebo, ki obvladuje vsa politična vprašanja, notranja in zunanja: To je potreba, da se bojujemo in si priborimo zmago.

Z odločnostjo, s katero so njegovi zastopniki v rajhstagu dovolili zadnje kredite za vojno, je nemški narod naznanil vsemu svetu svoj namen, da se bojuje dalje, dokler ne bodo njegovi sovražniki pripravljeni na mir.

MIROVNA PONUDBA.

Bethmann-Hollweg je potem omenil mirovne razprave v časopisju, na shodih in v rajhstagu, ter je dejal, da bi bilo prezgodaj, če bi se sam udeležil teh diskusij. Pozival se je na svoj zadnji govor v zbornici, s katerim je naznanil, da so centralne sile podale zaveznikom predlog, naj se prične z mirovnimi pogajanja.

O neodkritosrečnosti, s katero je bil ta predlog podan, je Bethmann-Hollweg molčal. Pač pa je nadaljeval naslednje:

"Odgovor zaveznikov je bil bolj zanikajoč in prevzetan, nego bi se bilo komu v nevturalnih deželah ali pri nas sanjalo. Učinek, ki ga je izzval ta dokument sovražstva in insolence, je očiten. Naše zveze in naše fronte stoje tem trdneje, in nemški narod je še bolj odločen in emoten kakor prej.

VOJSKOVANJE S SUBMARINKAMI.

Kanecelar je nato navedel ukaz, s katerim se prepoveduje plova po morskih pasovih okrog Anglije, Belgije, Francije in Italije, ter je nadaljeval:

"Suženjske verige, ki jih nosi vsa neangleška trgovina, hočemo skrhati in jih bomo skrhali. Vsem željam nevtrole, kolikor jih je mogoče količak upoštevati, prihajamo na pol poti nasproti. Toda v svojem stremljenju, da olajšamo položaj nevtrole, ne smemo prekoračiti meja, ki so nam predpisane z nepreklicnim odlokom, da dosežemo cilj, ki smo ga imeli pred očmi, ko smo uvedli prepovedane pasove."

PRELOM Z AMERIKO.

"Kakor je znano — je nadaljeval Bethmann-Hollweg — so šle Zedinjene države za korak dalje, kakor nevturalne dežele v Evropi. Predsednik

Wilson je po sprejemu naše note z dne 31. januarja na osusen način prelomil diplomatske zveze. O razlogih nisem dobil doslej nobenega avtentičnega naznanila.

Prejšnji ameriški poslanik v Berlinu se je le z govorjenimi besedami oglašil pri državnem tajniku za zunanje zadeve in je zahteval svoj potni list. Ta način, da se jrekinje zveze med velikimi, v miru živječimi narodi, je menda brez predhodnega slučaja v zgodovini.

Zaradi pomonkanja vsakega oficelnega dokumenta sem prisiljen, da se zanašam na dvomljive vire, na poročilo Reuterjeve časniške agenture, ki ga prinaša o predsednikovi poslaniči kongresu z dne 3. februarja. Po tem je predsednik baje dejal, da je naša nota nenadoma in brez prejšnje napovedi umaknila slovesno obljubo, ki smo jo dali Zedinjenim državam meseca maja. Zato da ni ostal Zedinjenim državam noben z njih častjo in z njih dostojanstvom se strinjajoč izhod, kakor da so nastopile pot, ki je bila napovedana v ameriški noti z dne 20. aprila."

BETHMANN PROTESTIRA.

"Če je to zmisel predsednikovega govora — je Bethmann-Hollweg nadaljeval — tedaj mora odločno protestirati. Več kakor sto let so se med nami in Zedinjenimi državami skrbno gojili prijateljski stiki. Smatrali smo jih, kakor je Bismarek dejal, za dedščino po Frideriku Velikem. Obe deželi sta imeli korist od tega — dajoči in sprejemajoči.

Od začetka vojne so se izpremenile stvari na drugi strani oceana. Stara načela so se pomotala s krova. Dne 27. avgusta 1913., tekem mehikanskih homatij, je predsednik Wilson v slavnostni poslanici v kongresu izjavil, da je pripravljen, sledeč najboljšim tradicijam mednarodnega prava, prepovedati dodajanja orožja in municije obema strankama. Leto pozneje, 1914, se zdi, da se te tradicije niso več smatrale za obvezne.

Ogromen vojni material so Zedinjene države dodale zaveznikom, in med tem ko se je ljubostumno varovala pravica ameriških državljanov, da smejo neovirano potovati v zaveznike države in da smejo trgovati neovirano z Anglijo in Francijo, tudi na račun krvi naših vojakov, se zdi, da ni bila enaka pravica ameriških državljanov na-

pram centralnim silam, tako dragocena in tako potreban začite."

BETHMANN KRITIZIRA.

"Razumel bi vedenje Zedinjenih držav, če bi kot varuhi nevturalnih pravic na enak način nastopale pri vseh vojskujočih se državah. Ne morem pa smatrati za življensko vprašanje Zedinjenih držav, da se na enostranski način sklicujejo na mednarodno pravo napram nam.

Naši sovražniki in nam neprijazni krogi v Ameriki so bili ponosni na to, da so našli baje važno razliko med našim in angleškim ravnanjem. Anglija — so dejali — rždeva le materialne vrednosti, medtem ko uničuje Nemčija človeška življenja, ki se ne morejo nadomestiti!

Zakaj pa, vprašam, ni spravila Anglija nobenega ameriškega življenja v nevarnost? Le zato, ker se nevturalne dežele, in prav posebno Zedinjene države prostovoljno uklonile ameriškim ukazom in ker je Anglija vsled tega dosegla svoj cilj, ne da bi bilo treba rabiti silo. Kaj bi se zgodilo, če bi bili Američani poizkusili vzdrževati enak tovrni in potniški promet s Hamburgom in Bremenom, kakor z Londonom in Liverpoolom?

Če bi bile Zedinjene države napravile ta poizkus, bi bili odvarovani neugdonega vtiska, da so se Zedinjene države podvrgele kontroli Anglije, kar se zduhom nevturalnosti težko spaja."

BETHMANNOVE PRESKRBE.

"Stroga zima je za nami — je potem zavil kanecelar — stroga zlasti za siromašnejše prebivalstvo. Težave železniskega prometa so narasle, ravno tako težave s preskrbo hrane in kurjave. Ženska in otroci so postali junaki. Nikdar se ni domovinska ljubezen sredi trpljenja in pomankanja tako izkazala.

Vojaški položaj se je izza mojega zadnjega govora malo izpremenil. Povsod so se naše fronte okrepčale in naši vojaki gledajo z zaupanjem na svoje voditelje. Moralno okrepčani z zaničljivo odklonitvijo mirovnega predloga, na suhem varovani s preizkušeno hrabrostjo naših armad in strategičnim talentom vrhovnega poveljništva, na morju boljše kakor kdajkoli pripravljeni za vojskovanje s submarinkami, gledamo z zaupanjem v bodoče mesece, ki jih bo, kakor upamo, kronalo srečno dokončanje vojne."

Intriga nemške vlade.

Zadnji teden je prišlo v javnost, da je nemška vlada, ko se je pripravljala na brezobzirno vojskovanje s podmorskimi ladjami, skušala za vsak slučaj ustvariti nemško-mehiško-japonsko koalicio za napad na Ameriko. Vlada Zedinjenih držav je baje dobila v roke dokument, ki ga je nemški državni tajnik za zunanje zadeve poslal nemškemu poslaniku v Mehiki von Eckhardt. Ta dokument, ki naj bi bil dokaz nemške zarote, je prišel baje na tak način v roke ameriške vlade, da se z ozirom na javne interese ne more razkriti.

Dasi bi bilo zelo zanimivo zvedeti, kako so v Washingtonu dobili, kar pošilja Zimmermann iz

Berlina svojemu poslaniku v Mehiki, je seveda še važnejša vsebina takega dokumenta. Po besedi-lu, ki je bilo objavljeno v časopisih, je tekst sledeči:

Berlin, 19. januarja 1917.

Prvega februarja nameravamo prieti z brezobzirnim vojskovanjem s podmorskimi čolni. Navzlic temu je naš namen, delovati na to, da ostanejo Združene države nevtrole.

Ako se ta poskus ne posreči, tedaj predlagamo zvezo z Mehiko pod sledečimi pogoji:

Skupno bomo vodili vojno in skupno bomo sklepali mir. Dali bomo Mehiki popolno finančno

podporo in soglašamo s tem, da Mehika dobi nazaj izgubljene dežele Ne Mexico, Texas in Arizona. Vse podrobnosti za pogajanja so Vam prepuščene.

Vam se naroča, da sporočite to mehiškemu predsedniku, kar najbolj zaupno, čim je gotovo, da pride do vojne z Zedinjenimi državami, in da predlagate mehiškemu predsedniku, da iz lastnega nagiba prične pogajanja z Japonsko, kateri naj priporoča takojšnjo izvršitev tega načrta ter naj ponudi posredovanje med Nemčijo in Japonsko.

Prosim, da opozorite mehiškega predsednika

na to, da prisili brezobzirno bojevanje s podmorskimi ladjami Anglijo, da v nekaj mesecih sklene mir.

Zimmermann.

Tako je bilo poročilo. Da je učinkovalo v Ameriki kakor bomba, si je lahko misliti.

Mi smo po navadi skeptični. Kar je tiskano, nam še ni dokazano. Skeptični smo zlasti glede na vse, kar prihaja od meščanskih vlad, in vemo, da je taka skepsa vedno potrebna, prav posebno pa v časih vojne nevarnosti. Leta 1870 ni Bismarcka (Konec na drugi strani.)

Intriga nemške vlade.

niti najmanj pekla vest, ko je falsificiral emško depešo, s čimer je napravil vojno med Prusijo in Francijo neizogibno. Leta 1914. je preslepil Bethmann-Hollweg nemški parlament in ves nemški narod s tem, da je v parlamentu naznanil napredovanje ruskih in francoskih čet, a zamolčal, da se je to napredovanje izvršilo zato, ker je Nemčija napovedala Franciji in Rusiji vojno. Tako je iz resnično napadalne vojne v mislih nemškega ljudstva napravil obrambno vojno.

Vemo, kaj so počenjali ameriški kapitalisti, da bi izsilili vojno z Mehiko. Ne bi bili torej presenečeni če bi interesirani hujšakci falsificirali dokument, ki bi jim prinesel davno zaželjeno vojno.

Sicer se nam pa tudi nemška intriga ni zdela nemogoča. Nemčija hoče v tej vojni zmagati. Doslej se ji to ni posrečilo. Da postaja njeno stališče težavnejše in težavnejše, se ne more tajiti. Le na to, da bodo zavezniki nadalje streljali krole kaver dosej, se ne more zanašati. Ustanovitev "neodvisne" Poljske ji ni prinesla tiste pomožne armade, ki jo je pričakovala. Nekoliko novih zaveznikov bi ji torej zelo koristilo. Alianca z Japonsko bi bila celo dvojen dobiček; ne le, da bi šele z njo ojačala, bi tudi oslabilila zaveznike.

Vsaka diplomacija intriguje, toda nemška je v tem oziru posebno izurjena. Priznati je treba, da je zavezniki na tem polju ne dosežejo. Od začetka vojne je bila zlasti Amerika priča nešteti nemških intrig. Tudi ta z Mehiko in Japonsko torej ne bi bila nemogoča.

Toda previdnost je v takih rečeh vedno potrebna. Na srečo je bil tudi kongres previden in ni storil tega, kar bi bili pričakovali vsi pravi džingji. Zahteval je pojasnil in ni napovedal Nemčiji vojne.

Ta previdnost je bila dobra. Na drugi strani je danes gotovo, da ni Zimmermannova nota izmišljena.

Predsednik Wilson je potrdil, da je tak dokument v rokah ameriške vlade in da se bistveno v njem za besedilom, ki je bilo objavljeno.

Kljub vsemu načelnemu nasprotju med nami in Wilsonom, ki ostane absolutno neizpremenjeno, kakor ostane neizpremenjen boj med kapitalističnim in delavskim razredom, vendar ni ko bi bil sam ogoljufan z njo.

Tjajenda. Ko je dejal, da ima vlada Zedinjenih držav tako noto v svojih rokah, je moral biti prepričan, da gre res za noto nemške vlade.

Vendar pa bi bila mogoča zmota. Wilson je predsednik Zedinjenih držav, pa ne papež. In mi ne verujemo niti v papežovo nezamisljivost. Lahko bi bila res taka nota v njegovih rokah, a lahko bi bil sa mogoljufan z njo.

Sedaj je tudi ta dvom razpršen. Zimmermann je sam priznal, da je nota avtentična. Namreč: Dejati ni, da je storil, kar se mu očita, ali opravičeval je tako dejanje. In to se s popolno pravico lahko smatra za priznanje.

Če smo pa na tem, tedaj je treba o tej intrigi govoriti. Zimmermann se sicer poziva na to, da je bila alianca Nemčije z Mehiko in Japonsko nameravana le za ta slučaj, da napoveda Zedinjene države Nemčiji vojno. Komur imponirajo besede visokih državnikov, ko morda verjel v nedolžnost berlinske vlade. Mi se ne maramo prištevati takim naivnim duhovom. S svojo vlado vodimo boj, jo kritiziramo in se upiramo njenim namenom, kadar so škodljivi interesom delavskega razreda; torej imamo pravico, da označimo lopovščino tuje vlade za lopovščino.

Vemo, da je "lopovščina" trda beseda. Ampak v tem slučaju je popolnoma upravičena. To spoznamo če se spomnimo na Bethmann-Hollwegov govor, ki dobi šele v luči Zimmermannove note svoj pravi pomen.

Viljemov veliki hipokrit je glumil v nemškem rajstgatu do omedleyee presenečenega navivneža,

ki ne razume, pa ne razume, kako je mogla Amerika zaradi novega vojskovanja s submarinkami prekiniti diplomatske stike. Njemu sploh ne gre v filozofično bučo, kako da je mogla biti Amerika vznemirjena ali celo užaljena zaradi tega vojskovanja.

Tako nastopa cesarski hinavec v javnosti. Doma je pa falot popolnoma prepričan, da izvršuje z novim submarinkim vojskovanjem zločin, napram kateremu ne morejo Zedinjene države ostati ravnodušne. Bethmann-Hollweg razume, da nastane zaradi te politike lahko vojna. Tako dobro razume to, da že kuje in snuje za ta slučaj nove zveze in intriguje po vseh kontinentih. In medtem, ko je tako temeljito prepričan o možnosti vojne in prepričan, da bi tako vojno povzročila njegova politika razteza svoj obraz in vprašuje: Zakaj se pa Amerika jeziti?

Tistega odraslega človeka menda ni na svetu, ki bi verjel, da ni Bethmann-Hollweg ničesar vedel o Zimmermannovi noti. Takega koraka ne more storiti tajnik brez znanja kancelarjevca; in če je Bethmann-Hollweg poznal intrigo, jo je seveda poznal tudi njegov čedni kajzer.

Lepo je slišati, če pravi Zimmermann, da bi se bila taka alianca poizkusila le v slučaju, ako bi Amerika napovedala Nemčiji vojno. Ali kdaj kolikrat pozna diplomatske mahinacije, ve, kakšna nevarnost tisti že v takih namenih. Zedinjene države niso napovedale vojne, in to je bil prav. Toda kaj, če bi postalo za nemške račune dobro, da stopi Amerika v boj? To bi se namreč prav lahko zgodilo. In če bi se pokazala znamenja, da so v Mehiki in na Japonskem naklonjeni zvezi z Nemčijo, bi iz defenzivnega duha nenadoma lahko vzklil ofenzivni namen.

Ne bomo se razburjali zaradi tega, ker je hotela Nemčija speljati Japonsko v nezvestobo. Taki diplomatski triki so zelo navadni. V privatnem življenju bi se to smatralo za podlost. Ali diplo-

macija se nikdar ne ravna po moralnih načelih, ki veljajo za privatno življenje. Toda če je bila Nemčija že pripravljena na tako politično akcijo, tedaj je devetindevetdeset odstotkov verjetnosti, da se je tudi militaristično pripravljala.

Nič ne vemo, koliko je na tem resnice, da so v Mehiki poleg nemških agentov tudi nemški oficirji; da si je Nemčija poskrbela tukaj oporišče za submarinke, ki bi operirale proti Zedinjenim državam; da si je zagotovila luko blizu Panamskega prekopa v Columbiji; da si je napravila postojanke na Kubi i. t. d. Ampak vsa vojna dokazuje, da ne ostane Nemčija na nobeni točki vojaško nepripravljena, kjerkoli bi se mogla razviti kakšna militaristična akcija.

Če je pa Nemčija res kaj takega storila v soseščini Zedinjenih držav, tedaj postajajo infamije njene vlade do skrajnosti nevarne. Nabita puška se hitro sproži; priprave za vojno zoper Amerika spravijo vojno samo nenadoma lahko v tir.

Resnica je, da raznaša rokovnjaška tolpa, ki se imenuje "cesarska vlada", vojno nevarnost po vsem svetu. S tem je pa tudi potrjena resnica, da so pričeli kajzerjevi tolovaji to vojno za svetovno hegemonijo.

Viskostosejši rokomavharji v Berlinu nimajo nobene zasluge, da se ni vojna še res razširila po vsem planetu. Doslej je edina sreča, da je ostalo ljudstvo v Ameriki trezno in da je svojo voljo za ohranitev miru sugeriralo tudi tistim, ki odločajo o njegovih usodah. V to hladnokrvnost zaupamo tudi nadalje.

Želeli bi, da bi odprla ta podla intriga tudi na Nemškem oči tistim, ki so se navadili verjeti, da je vse prav storjeno, kar stori njihova vlada. Želeli bi, da bi napoljed vsaj odgovornost za to lopovščino odvalili od sebe. Kajti madež, ki si ga je nemška vlada prislužila z napovedjo vojne, potem pa z vsemi brezkončnimi intrigami, ostane v zgodovini neizbrisan.

Razvojno do cilja.

Preden je moderni kapitalistični razvoj pospešil postanek razrednih organizacij ter s tem povzročil poostrejen razrednih bojov, je bilo le malo prijateljev ljudstva, ki so se zavedali dalekosežnih posledic naraščajočega in nepretrganega konflikta med organiziranimi delavci in koaliranimi kapitalisti. Le redko število znanstvenikov je uvidelo pomen industrije in delavstva za napredek človeške družbe. Saint-Simon, Fourier in Owen so prerokovali, da bo doba industrije doba najtemeljitejših preobratov.

Usodo kapitalizma in njega pomen za razvoj delavstva sta zlasti razumevala Marx in Engels. Poznanje zgodovinskih zakonov, po katerih je nastal kapitalizem in po katerih se razvija, je navedel vrhove znanstvenega socializma, najboljšje poznavalec družabnega razvoja in njega nujnih zakonov, da so pozvali delavce vseh narodov, naj se mednarodno združijo, če hočejo osvojiti svet in postati svobodni.

Le polagoma prihaja potem delavstvo do

spoznanja in zavesti; le polagoma se budi v njem stremenje po svobodi in pospešitvi splošnega razvoja. Čela desetletja se zamaa trudijo prvi agitatorji socializma, da bi združili proletarce v boj proti izkoriščevalcem in spekulantom in tako položili prvi temelj stranki bodočnosti.

Toda delo kulture in združevanja ne more ostati brezuspešno. Danes je po vseh kulturnih deželah sveta stranka delavstva nujno vpoštevan faktor v politiki in v gospodarskih bojih. Milijoni glasov se združujejo za imena socialističnih kandidotov. V najglavnejših parlamentih sveta tvorijo socialisti močne parlamentarne frakcije. Ni je kategorije delavcev, ki ne bi imela svoje organizacije, ni ga strokovnega ali političnega boja, pri katerem ne bi odločevala delavska razredna stranka.

Naraščajoča moč organizacije je pomagala v neštevilnih koristnih gospodarskih bojih do zmage in za dosego moderne zakonodaje. Doseženi u-

spehi pa ne morejo ustaviti našega dela in boja. Vsaka nova zmaga izvaja nov boj. Cilj delavske stranke ni le izvojevanje ugodnejših delovnih, plačilnih, ali političnih pogojev za delavce v okviru sedanega družabnega reda. Delu in boju stranke je končni cilj popolna, temeljita preuredba socialnih in gospodarskih stikov in zakonov. Ta cilj se ne more uresničiti v kratki dobi ene generacije. Da se razruši sistem, ki ima svoje korenine v najdaljših časih človeštva, ne zadostuje dosedanji trud, boj in žrtvovanje zavednega proletariata, ki je še vedno napram ogromnemu številu indiferentnega in nezavednega delavstva mala, neznačajna manjšina. Ali ravno zavest zgodovinske misije delavske stranke, ki mora prevzeti po popolni dovršitvi kapitalističnega procesa v svoje roke usodo človeške družbe, ki bo po tisočletnem gospodarskem in duševnem zatiranju končno zopet prosta, daje silo in pomen razrednemu boju proletariata.

Socialnih razmer ni mogoče mahoma izpremeniti. Stopnjevanje se izpreminjajo oblike, sistem in naziranje mase. Pomen političnega in gospodarskega boja v sedanjem kapitalističnem redu se ne sme presojati le s stališča takojšnjih koristi, ki ga donaja delavstvu: pomen tega neprestanega boja je ceniti po neprekinjenem revolucionarnem vplivu na značaj in naziranje delavskih slojev. Razredni boj spreminja duševnost ljudstva. Na obzorju človeške zgodovine se poraja nov razred z lastnim prostim naziranjem; razred, ki ima prevzeti mesto izčrpanega se kapitalizma. Neizogiben je postanek delavske stranke; neprepeljiva njena zmaga. Delavstva je bodočnost. Pospeševati razvoj dejstev in ljudske duševnosti je naloga delavske stranke, ki omogoči na svetu dobo svobode in sreče. Čim številnejše bodo naše vrste in čim silnejši naši boji, tem prej bo ljudska emancipacija dovršena. Zgodovina bodočnosti bo zgodovina delavstva.

Enrico Ferri: Socializem in moderna znanost.

V svojih raziskavanjih o psihologiji zločinov sem pogosto konstatiral, da vladajo v zločinških tolpah in med prebivalstvom jetnišnic najdvajseti in najprebrisaniji zločinci, ker so se pa najbolj prilagodili izprizenemu miljeju; prav tako zmaguje v naši individualistični družbi največji brezvestnik, in boj za obstanek je najnaklonjenejši tistemu, ki se najbolj prilaga svetu, kjer podaja človeku vrednost to, kar ima (in naj ima odkoderkoli) in ne to, kar je.

Kdor zametuje veljavnost selekcijskega zakona za človeštvo, je v zmoti, ki izvira odtod, ker zamenjava sedanje razmere, zgodovinski moment, ki ga bo označevala zgodovina za meščansko dobo, kakor imenuje drugo dobo, dobo fevdalizma — s celotnim procesom človeštva in ker prezira, da so škodljivi učinki sedanjega popačenega družabnega izbora le podkrepitev Darwinovega zakona o izboru "najbolje prilagoditvenih"; veda razlaga današnje oblike izbora iz bioloških odnošajev med lastnostmi miljeja in poindincev, ki se v njem porajajo, bojujejo in zmagujejo.

Prav ta pojav je težak argument za socializem! Če bo poindincev obkrožujoča okolica opršene naak in madežev, ki je danes vsled neomejene gospodarske snarhije ačijo, nastoi samo odsebe izboljšanje učinkov, ki jih povzročaa danes socialni

izbor. Fizično in socialno zdravemu miljeju se bodo najbolj prilagale zdrave nature in zategadelj bodo obstajale v življenjskem boju. Nagrada v tekmovalni borbi pripade potem zanesljivo tistemu, ki je telesno in duševno najkrepkejši in pa najzdravejši, in zategadelj privede kolektivistični gospodarski ustroj, ki slednjemu človeku zagotovi obstanek, fizično in nravno zboljšanje človeškega rodu.

In če nasprotniki ne glede na harmonijo med socializmom in darviniskim izborom trde, da pomeni izbor najbolj prilagoditvenih aristokratskih proces, ki je nezdržljiv s socialističnim niveliranjem, je naglašati, da zagotovi socializem vsem poindincem nenoten razvoj lastne osebnosti. Potem pa obstanejo najboljši zmagoviti v življenjskem boju, kajti v normalnem miljeju so si zdrave nature lahko svestne zmage. In tako pomenja darviniski socializem le nadaljevanje in poizlahnitve prirodnih selekcijskih zakonov. Dalje je zavrniti trditve o neskončnem aristokratskem izboru z drugim prirodnim zakonom, ki paaja v zvezi s prirodnim izborom ritmično menjavo učinka in odbojnega učinka in kateremu zahvaljuje življenje svoje stanovitost. Poleg izpremenljivosti in mnogovrstnosti prirode, ki ju je razkril Darwin, stoji kot neločljiv korelat zakon, ki so ga Morel,

Lucas, DeCandolle in Spencer, Galton in Lombroso nad vse jasno izrazili.

Tista priroda, ki napravi izbor in aristokratsko izpopolnjevanje za pogoj napredujočega razvoja, nareja z drugim izenačujočim demokratičnim zakonom ravnovesje: "Iz silnih človeških množic se vzpenjajo poindinci, rodbine, plemena, ki se hočejo povzdigniti nad skupni nivo; komaj preplezajo strmino in dosežejo vrh — moči, bogastva, znanja, genija — se zvale zopet v brezno blaznosti in degeneracije. Dednost je največja izenačevalka; stem da sama vodi v pogubo, kar je vzdignila kvišku, demokratizira človeštvo 1).

Vse, kar gre za monopoliziranje prirodnih

1) Jacoby, "Etudes sur la sélection dans ses rapports avec l'hérédité chez l'homme" (Paris 1881), p. 606. Še podrobneje razvija ta zakon Lombroso v poslednjem poglavju "Degeneration und Genie" (Lipsko 1894). Ta zakon prezirajo tisti, ki skušajo z Nietzschejem duhovito in izvorno, toda fantastno in bolešno modernizirati radikalni aristokratizem. Tudi moji predniki v obdelovanju našega vprašanja so prezrli ta zakon. (Ritchie, "Darwinism and Politics" (London 1891); Boucher, "Darvinisme et socialisme" (Paris 1890).

silji proti osnovnemu prirodnemu zakonu, ki daje vsemu živemu prirodna življenjska sredstva, zrak in luč, vodo in zemljo v uporabo in obdelovanje.

Vse, kar se navzgor ali navzdol oddaljuje od poprečnega človeškega tipa, ki se od dobe do dobe više vzpenja, ki pa je v gotovem zgodovinskem položaju konstanten — nima življenjske sile in ugasne. Pritlikavec in orjak, idiot in genij, stradalac in požrešnež so prirodni ali socialni negotniki in priroda jih neizproсно tepe z degeneracijo in neplodovitostjo, naj si so produkt organskega življenja ali pa socialnih razmer.

Zategadelj zapadajo vse familije, ki monopolizirajo moč, bogastva ali genij, neizprosnu usodi, da degenerirajo njih poslednji potomeci v slaboumnosti, samomorju, ali jalovosti. Aristokratski razredi, suverenske dinastije, umetniške in učenjaške rodbine in potomeci milijonarjev, vsi zapadajo istemu zakonu, katerega spoznanje dokazuje soglasje prirodnih ved in socializma. (Dalje.)

Nikdar niso bile vlade tako narodom prijazne, kakor sedaj, ko jih gonijo v klanice. Bomo videli, kako bo, ko ne bo več vojne!

POTRESNA POVEST.

Spisal Podlimbarski.

Stric je te besede v živo poslušal. Obrnil se je na postelji in podprl teško glavo v roko. Grozne misli so ga burile. Nože je premetaval pod odejo, kakor bi ga pikale vanje strupene živali. "Poprej si rekel, da so padali, zdaj pa praviš, da so padli. Enkrat praviš, da jih je vrag vrgel, potlej pa, da jih je metal. Ali jih je bilo več in večkrat!" je vprašal po kratkem premolku.

"Eden za drugim so padali, če niso prišli iz zemlje. Tvoj brat Jože je našel enega jutraj, enega po opoldne na trati pod znamenjem."

"Poprej si rekel, da pod kozolecem!" se je vzburlj bolnik ter ostro vprl oči v Petra.

"A kaj vem, kje je bilo! Prišel sem prepoznati kozolec in sam nisem videl, kje so padli in odkod. Tolarja sem p aoba videl v Cijazovčevih rokah. Kakor sem kupil, tako ti prodam."

"Dva torej!" je zastokal stric Andrej. Zgreznil se je vzpik v posteljo in sklenil roki. Zelengloboč vdrh oči. Nekaj časa je otrpel ležal,

strmeč v zakajeni strop. Ko se je osvestil, je zopet dvignil suho postavo, naslonil se na komolec in mltio je začet: "Oh, Krul — Krul — Krul — Krul — idi gori..." Tu se je premislil in s posiljenim kašljem si je prestrigel besedo. Zopet je ležal liki mrtvo telo in hropel. Visoko so se mu dvigale psi, ker huda ura je razsajala v njih.

To je strašno, ePter! Ali si nisi morda sam izmisli, ali si pa napak slišal?" "Kaj si bom izmisljeval? Vsa vas je govorila o tem. Opoldne je Cijazovčev Tone zlezal v kozolec."

"Kakšnega gruma je iskal tam?" je zavpil bolnik z ozlobljenim glasom in divje zroč v tesarja.

"Denarja je iskal. Lakomost ga je zvalila. Pogledal je za streho..."

"Za streho?" je siknil bolnik in k steni se je

primeknil, da bi bil dalje od tega hudobnega Krulčevega Petra.

"Za streho je gledal, tja noter za križ, pa razen podgan ni dobil ničesar."

Andrej je globoka segel po sapo in stisnil ozke skopuške ustnice. Nekakšna svetloba je za hip šinila po njegovem ozkem obrazu, kakor bi se bil odvrnil sovražnik, ki mu je pretil zasaditi nož naravnost v sree, kakor bi mu bilo odleglo gorje, ki mu je morilo dušo. Precej pa je nabral lice v skrbne gube, meglja je legla na njegovo oko in skoraj mirno je dejal: "I kako, da si zimek upa lesti na tak bprajnik v kozolec! Ali ne ve, da se ob Veliki noči, Nebohoda dan in Šmarne dni ne sme lesti na dreve, ne v kozolec in ne na streho? Če ni kaže tam, so pa druge nevarnosti. Študiran je, vsega pa le ne ve in ne premislil."

"Vrag je premotil fanta z denarjem; to j največja izkušnja. Dopoldne je našel tolar."

"On tudi?"

"Tudi, tudi. Zato je pa zvečer tako moško sgedel pri Smoletu za mizo."

"Tri torej! Bog ve, koliko so jih pa utajili. Poznam jaz ljudi in njih požrešnost in lakomost. In vse bodo zapili. To je žlahta!" Tako je govoril

strie kakor sam zase. Polastil se ga je zopet grozen nemir. Selže so mu stopile v oči. Temni oblaki so se mu prepeljavali po obrazu in dajali gubam še odurnejši izraz. Obrnel se je na desno in levo, polagal roko na znojno čelo, z nogama je vlekel odejo s sebe, z rokama je pritegal; naposled je urno sedel, kakor bi ga bilo hipoma dvignilo v postelji.

"Peter, prijatelj!" je zaklicel milo s slabim glasom. Tesar je brzo dvignil glavo, ker nekaj posebnega je pričakoval po takem nenavadnem nazivu.

"Peter... midva sva bila vedno prijatelja..."

"Bila, Andrejka, bila," je pritrdil tesar. "Le na pustno nedeljo zvečer sem ti pa zameril, ko si me tako ozmerjal in mi očital, da vse zapijem, in si me tako trdo poterjal za najemnino."

"Odpusti, Peter, in pozabi! Takrat si bil res malo stien. Pijan si bil prišel iz Blagovice. Tam se vselej napiješ."

(Dalje rihodnjie.)

Če ima pijanje deset korenin, jih tiči najmanj šest v kapitalističnem sistemu.

Náša majniška izjava.

Sodrug!

Bliža se praznik zavednega delavskega ljudstva, svetovni praznik proletariata, prvi utajnik. Ni ga praznika v koledarju, ki bi imel za delavstvo tako globok pomen kakor ta. Že sam na sebi je revolucionaren, ker izraža neodvisno voljo delavskega razreda. Kakor simbolizira obstoječi koledar s svojimi delavniki, s svojimi cerkvenimi in državnimi prazniki sedanjí družabni red, tako simbolizira praznovanje prvega majnika upor proti kapitalističnemu koledarju, in s tem upor proti kapitalističnemu "redu" samemu.

Praznik prvega majnika je določila tudi socialistična Internacionala, o kateri vriskajo sovražniki, da leži mrtva, poteptana in onesnažena v prahu. Sami sebe varajo nazadnjaki, vladajoči mogotei in njih oprdci, ki so tako kratkovidni, da jim branijo mali dogodki spoznati veliko resnico. Strašna vojna v Evropi, ki divja za interese monarhov in dinastij, za interese pretorijskih klik in za interese določenih kapitalističnih krogov, je prizadejala neizmerno škodo vsej sodobni družbi in vsemu življenju, pa je zadela seveda tudi delavstvo in njegovo svetovno organizacijo. Ali rane, ki jih je vsekala Internacionala, dasi so skeleče in boleče, niso smrtne, kajti Internacionala je neumrjoča, dokler bo živelo človeštvo na zemlji.

Prvi majnik je pa praznik te Internationale, in čimbolj se pehajo sovražniki, da bi jo spravili v grob, tem važnejša je naša naloga, da izpričamo njeno življenje in svojo vero v njeno neumrjostenost.

Praznik prvega maja je pomenljiv, kadar so časi normalni; še pomenljivejši je v dobi krize, v dobi najokrutnejših bojov, v dobi zgodovinske izkušnje.

Evropski mogotei so mislili, da uniči klanje narodov socializem. Zbudili so zavist ameriških mogoteev in tudi tukajšnji velekapitalisti, ki so izrekli že ogromne profite iz evropske krvi, bi jih radi pomnožili še z ameriško krvjo. Vojno huj-

skanje se razlega od dne do dne glasneje, kajti udeležba Zedinjenih držav v svetovnem klanju bi poglala dobiček brezvestnih oderuhov v strmoglavje višine.

Poleg tega pričakujejo veleizkoriščevalci, da bi zanesla vojna novo zlato v delavske vrste in tudi tukaj uničila razredno zavest, o kateri sanja-jo, da je onkraj oceana mrtva.

Čim predrznejše postajajo kapitalistične mahinacije, tem važnejše je, da strne delavstvo svoje vrste in okrepa svoje sile — za današnje boje in za tiste boje, ki nas še čakajo.

Prvi majnik je dan pregledovanja naših vrst. V stari domovini imajo vojaki, kadar mine zima, takozvano spomladno paradó. Brigadni general pride inspicirat, pregleduje posamezne oddelke in njih vaje, naposled "defilirajo" čete pred njim.

Dne prvega majnika pregleduje zavedni proletariat sam svojo vojsko, da pozna, ali je nazadovala ali napredovala, pa tudi zato, da pokaže tistim, ki so mlačni, svoje življenje in naraščanje svojih vrst. Prvi majnik je agitatoričen dan dne vašimo v svoj zbor tovariše, ki spadajo vanj, pa so še izven njega.

Prvi majnik se torej popolnoma razlikuje od vseh drugih praznikov; delavstvo, ki ga praznuje delavske Internationale; s praznovanjem tega opravila s tem veliko delo, pomaga jačati proletarsko armado in pripravlja tla socialistični zmagi, socialistični bodočnosti človeštva.

Direktorij Jugoslovanske tiskovne družbe je skenil, da dopinese po najboljši moči svoj delež za praznovanje tega dneva in da stori letos v tem oziru nov korak, želeč, da čim najbolje ustreže sodrugom in da obenem čim krepkeje podpre namen tega praznovanja.

Izdal bo letos poseben

SLAVNOSTEN MAJSKI LIST neodvisen od "Proletarca"

Ta tiskovina bo urejena v obliki revije (magazina) v velikosti 11.5 krat 8.5 palcev. Omlaka bo

torej enaka znani reviji "Čas". Obsegala bo najmanje 16 strani

Če se pa dobi vsaj za tri strani oglasov, bo šestnajst strani samega čtiva. Izdaja bo

bogato ilustriran.

Ureditev poskrbi uredništvo "Proletarca", kar daje gotovo vsem naročnikom jamstvo, da dobe lepo izdajo, ki bo dostojna delavskega praznika in gotovo zadovolji vse čitatelje. Kolikor je ležeče na upravištvu; bo tudi ono vse storilo, da se izpolnijo vse upravičene želje.

Ta izdaja izide

poleg "Proletarca"

ki izide redno brez obzira na slavnostni list. Naročniki torej dobe tudi za 1. maj redno "Proletarčev" številko. Kdor želi slavnostni list, ga mora naročiti.

Kakor so doslej slovenski delavci v Ameriki pridno segali po "Proletarčevi" majniški izdaji, upamo, da posežejo tudi po letošnjem slavnostnem listu. Če se obnese ta poizkus, postane majski list redna institucija in se bo izdal vsako leto. Z ozirom na veliko draginjo, ki se je lotila vseh tiskarskih proizvodov, se direktorij sicer zaveda težave te naloge; pričakuje pa uspeh, ker je prepričan, da ustreže s to izdajo željam najširših delavskih krogov.

Vsak sodrug, kdor snatra boj proletariata za osvoboditev izpod kapitalističnega jarma resno, nam bo gotovo pomagal s pridno agitacijo za razširjenje te izdaje, ki bo vsakemu odjemalcu lep spomin.

Cene slavnostnega lista so sledeče:

Posamezen iztis	\$0.10
10 iztisov	0.95
25 "	2.25
50 "	4.50
100 "	8.00
250 "	19.00
500 "	35.00
1000 "	60.00

Majski slavnostni list izide

sredi aprila

in prosimo vse organizacije kakor tudi posamezne odjemalce, da se čimprej naroče. Na vsak način pa morajo biti naročila

najkasneje 12. aprila

v rokah upravištva. Z ozirom na velike stroške nam ne bo mogoče tiskati več iztisov, nego jih bo naročenih; kdor se prekasno oglasi, mu torej ne bomo mogli postreči.

Vsa naročila sprejema upravištvo "Proletarca."

Da bo izdaja zelo primerna za agitacijo, nam ni treba naglašati.

Izpolnite in izrežite ta kupon, ter ga nam pošljite!

Upravištvo "PROLETARCA"

4008 W. 31st St., Chicago Ill.

Pošiljam dol cent. za iztisov majskega slavnostnega lista.

Pošljite na naslov:

Ime
Ulica
Mesto in država

Kadar bo vojna končana, še dolgo ne bodo končane njene strašne posledice.

Barbarstvo sedanje vojne ni nič manj ostudno, ker se sklicujejo cesarji in kralji pri tem na Boga.

Spomin na pariško komuno.

Sredi najgrozovitejšega klanja, ki ga pozna svetovna zgodovina, v dobi najstrašnejše vojne, ki jo je kdaj provociral gospodujoči, miru potrební, a vendar po svojih lastnih zakonih iz konflikta v konflikt gnani kapitalizem, se spominja zavedno delavstvo največjega boja, ki ga je doslej organizirani proletariat vodil proti vsej sili kapitalistične države. Leta 1871., ko je vladajoči cesarski kapitalistično napoleonski sistem na francoskem v krizi vojne s Prusijo popolnoma bankrotiral, ko je vsaj delci grozil popoln polom in ko je kapitalistično monarhično reakcija predrzno dvigala glavo, hotela ustanoviti svojo vladu na razvalinah dežele in na nesrečni naroda, je vstal pariški proletariat, da obrani republiko in da jo postavi na pravo demokratično, na socialno podlago.

Drugega, za delavske vstaše največjega namena, ni dosegla pariška komuna. Brutalna sila vlade je bila še večja od proletarske; komuni je manjkalo priprav, med voditelji, ki so v usodni uri prihajali iz različnih taborov, ni bilo enotnega mišljenja, med vojaškimi poveljniki, ki jih je morala komuna sprejeti, kjer jih je dobila, so bili nesposobni in nezanesljivi ljudje.

Komuna je padla v potokih krvi, ker se še niso izpolnili njeni pogoji. Tragično se je izvršil heroični in gigantski boj pariškega delavstva. Še po porazu so mu sledile strašne žrtve. V zgodovini proletarskih bojov za svobodo pa ostane pariška komuna za vse čase slavno poglavje, in prav danes, ko preliva milijone delavcev svojo križ za tuje, sovražne interese, je vredno, da se spomimo boja, ki ga je vodilo zavedno delavstvo samo zase in za človeštvo.

19. marca 1871 se je raznesla po Evropi vest, da je izbruhnila v Parizu revolucija. Listi so poročali, da je glavno francosko mesto v rokah najhujših pantarjev in rdečdarjev. V onih časih je pomenjala beseda "pantar," "rdečkar" vse kaj drugega kot dandanes. Ljudje so si domišljali, da so to najhujši roparji in hujši od ljudožreec in kanibalov. Meščanstvo vsega sveta je pa ohranilo do imenovanih pantarjev in do pariškega komunističnega gibanja spomin zaničevanja in sovraštva. Vsa kapitalistična buržazija je mednarodno združena v obsojanju pariške komunne. Znamenje je to, da je bilo imenovano revolucionarno-komunistično gibanje delo proletarcev, nemaničev. Delavstvo pa ohrani na veke hvalečen spomin na to proletarsko gibanje, ki je bilo udeleženo od meščanstva v klanju in v potokih dragocene delavske krvi.

Trnjeva pot delavskega ljudstva je bila seveda mnogokrat poškropljena s proletarsko krvjo. Toda zgodovinski dogodek iz leta 1871, je brezdvomno važnejši od vseh ostalih velikih delavskih gibanj. Takrat so si delavci v zgodovini človeštva prvič začasno osvojili vladu in vladali po svojih načelih.

Revolucionarnega gibanja iz leta 1871. niso povzročili delavci namenoma in ga tudi ni nihče prej organiziral. Izbruhnila je revolucija sama kot posledica razmer, ki so jih ustvarili mogotei. Vzrokov je seveda mnogo in različni so. Zapravljivost francoskih kraljev in plemenitov je v srednjem veku povzročila med francoskimi ljudstvom strašno bedo in glad. Naravna posledica te strašne bede je bila revolucija, ki je izbruhnila leta 1879 in spravila ob glavo tudi tedanjšega kralja Ludovika XVI. Ljudstvo, ki se je na tak način rešilo monarhije, ni znalo vladati. Napoleon je ljudstvo kaj kmalu zopet usuznil in se proglasil za francoskega cesarja. Pozneje je dobila Francija kralja iz obitelji Orleanske, Louisa Filipa. Revolucija iz leta 1848 je vrgla s prestola tudi tega Orleansca. Ko so leta 1848. obešali na Dunaju na cestno svetilko ministra grofa Latourja, je moral Louis Filip bežati skrivoma iz Francije, da si reši življenje. Francija je dobila znova republiko, ki je pa imela veliko skritih in odkritih sovražnikov. Napoleonova družina je uživala med ljudstvom še vedno velike simpatije. In kakorkoli je bilo res, da ni bil Napoleonov nečak, Napoleon III., niti senca svojega slavnega prednika, ga je 14. okrajev vendar izvolilo za predsednika republike. Ko je podkupil in pridobil vplivne francoske može, pa pometal ječe in izgnal nasprotnike, se je dal oklicati za francoskega cesarja.

Med novim vladarjem in državnimi ustanovami ni pa bilo nikdar pravega soglasja. Napoleon III. sicer ni imel velikih sovražnikov, toda nesposobnost je uničila njega in njegovo cesarstvo. In čudno! Novo cesarstvo je poginilo baš tedaj, ko so si vsi domišljali, da je na vrhuncu svoje moči. Živo bitje je že smrdelo po mrliču. Nedolocen čut malkontentov se je bolj in bolj prijemal duhov in od vseh strani Francije so se oglašali preroki in oznanjali polom.

Zaupanje v vladarske sposobnosti cesarjeve so izginjale. Neuspeh njegove politike v Mehiki, kamor je poslal v smrt avstrijskega Maksimilijana, osamelost Francije v mednarodni politiki — vse je pomagalo, da se je širil strah in nezaupljivost. Francija se je zavedala, da cesarstvo ni

ma moč, ki bi ustrezali potrebam časa. Razkošen zapravljivec je bil imenovan za ministra notranjih zadev, in Pariz je postal zbirališče elegantnih pustolovcev. Sami Bonapartisti so se čutili oslabiljene. Bonapartist Rouher je leta 1866 napisal, da ima Francija sledeče tri ministre: 1. Cesarjevega ministra, 2. Cesarjevega ministra, in tretji da je uradni minister. Med akademijami, književnostjo in cesarstvom ni bilo sporazumljenja. Cesarstvo je sovražilo politiko v književnosti, francoska književnost je pa bila od nekdanj politična in politikujoča. Na pritisk od zgoraj se je pojavljala reakcija od spodaj.

Že leta 1857 so pokazali pariški volilci znamenja nezadovoljstva. Meščanstvo je zahtevalo popolnejšo ustavo. Delavci so zahtevali ljudovladu ali republiko. Tedaj se je Napoleon ustrašil in napovedal nove volitve. Pa glej čudo! Od 8 milijonov volilcev se je izreklo 7.481.231 za cesarsko politiko. Nekaj mesecev po volitvah je pa ležalo cesarstvo v prahu uničeno. Teško je razumeti, kako je bil mogoče padeč cesarstva ob tako ogromnem številu volilcev, ki se je izreklo zanj. Demokratični pisatelji in politiki trdijo, da se je pri volitvah sleparilo. Še vedno je tako, da pritrdje volilci navadno onemu, ki volitve razpiše. Še nobeni vladi v Evropi niso dali pri volitvah nezaupnice. S puško bi se borili proti njej; pri volitvah se ne znajo odločiti.

Cesarstvo je imelo na svoji strani le navidezno večino in gospodarske uspehe. Zakaj dobro je, ako se pove da je Francija pod Napoleonom III. močno obogatelja, in obogatelj je tudi cesar. Toda ne le doba gospodarskega napredka, bila je tudi doba pustolovcev in pustolovčin. Morinski vojvoda je prodal železniško progo Grand Central za 300 milijonov frankov. Ta železnica je pa bila le koncesija cesarjeva imenovanemu vodji. Avstralija in Kalifornija sta pošiljali v Francijo cele reke zlata, ki se je razkošno zapravljalo in se ni nihče pobrigal, niti ni naredil računa. Od leta 1852 do 1860 ni mogoče izvedeti ničesar o državnih bilancih. Povsod konfuzija in nered. Dolgovi so pa na drugi strani naraščali. Krimska vojna je stala Francijo eno milijardo in 500 milijonov, ki so bili izposojeni. Da se zapravijo tudi mali prihranki Francozov, so se izdali državni papirji po 10 frankov. Za šole ni bilo denarja. Za militarizem se je pa potrošilo od 1852. do 1866. leta nič manj kot 10 milijard frankov, to je desetstotice milijonov.

Cesarstvo je bilo kulturni sovražnik. Kmečke šole so zaprli in v ljudskih šolah ni bilo več niti

puška. Vsa pozornost in ves denar je bil namenjen militarizmu. In kakšni nazori so vladali pri tem! 38 odstotkov častnikov je bilo iz šole jezuitov. Vojaški stan je postal klic za, lene ljudi. Nekdanj slavna francoska armada se je pod Napoleonom III. pomehkužila. Postala je zbirališče lenuhov. Moštvo je bilo seveda vedno dobro. Toda manjkalo je vodij. Cesarstvo Napoleona III. je bila navadna diktatura visoke finance. Nad Francijo je vladala borza potom cesarja in duhovništva. Deficit je naraščal strašno od dne do dne. Tudi brez vojne se je bližala Francija s hitrimi koraki polomu. V pokritje deficita bi se morali zvišati davki. Toda bogato meščanstvo in aristokracija ni hotela o tem ničesar slišati. Napoleon III. je bil ničla v politiki in v vojni. Negotovost in nestalnost sta bili njegovi svojstva. O njem se trdi, da je razumel dovolj, da je odpušal, a premalo, da bi bil vladal.

Tako je prišlo polagoma leto 1870., ko je Bismarck organiziral federacijo nemških držav in provociral Francijo, da se je spustila v vojno. Vojna iz leta 1870 se ni dala prepričati, ker jo je hotel imeti Bismarck sam. Nemci so bili dobro pripravljivi, pri Francozih je pa bilo vse narobe. Nemci so Francoze že potlačili, ko so se jeli ti šele pripravljati na vojno. Po dveh nesrečnih bitkah so udrli Nemci v Francijo. Napoleon III. je bil od Nemcev obkoljen in se je moral po stražni bitki vdati. Z Napoleonom III. so napravili Nemci še 90.000 jetnikov. Na drugi strani se je pa vdal general Bazaine in trdnjavi Metz s 170.000 možni posadke. Nemška armada je prodrla do Pariza. Cesar Napoleon je kapituliral in postal vjetnik Nemčije; pozneje je zbežal na Angleško in tam umrl.

(Dalje prihodnjic.)

Na nekem banketu v Washingtonu je bil tudi kitajski poslanik ekscelenca Vuing Vang. Dama, ki je sedela poleg njega, se je hotela ponorečevati in ga je vprašala:

"Prosim Vas, ekscelenca, zakaj imajo Kitajci na svojem denarju in na svojih zastavah tako radi zmaje? Saj vendar veste, da ni takih bitij. Ali ste že kdaj videli zraje?"

"Milostiva," je odgovoril Kitajec, "je že povsod navada, da se rabijo taki neresnični simboli. Zakaj imate Vi na svojem denarju boginj Svobode? Saj veste, da ni takega bitja. Ali ste že kdaj videli svobodo?"

Vojna ni piknik.

"Bil sem priča bombardiranju, najstrašnejšemu, kar sem jih od početka vojne videl!" Tako piše neki francoski častnik z bojišča v pismu, ki ga "Gazette de Lausanne" priobčuje. "Najhujnejša domišljija, najbolj živ opis ti ne more tega niti približno predočiti. Pomislil, da je naš napad pripravljalo stotero žrel, ki so bruhala ogenj, med njimi topovi najširšega premera, ter da je obstreljevanje trajalo neprenehoma štiri cele ure. Streljali smo vno gostejše, tako da je bil ogenj zadnjih deset minut najhujši. Topovom se je pridružila cela vrsta metalcev min, ki so lučali po 25 kil težke menilitne bombe in povzročali šum in ropot, da te je oglušil.

Kakor da bi ne bilo dovolj, so še proti koncu obstreljevanju počile mine, ki so bile nameščene osem do deset metrov pod sovražnikovimi strel-

skimi jarki ter napolnjene z mnogimi tisoči kilogramov streliva.

Slika, ki smo jo videli, je bila nepoptma, grozna, peklu podobna. Nemške črte so na kilometre daleč izginjale v neprednji temni plasti dima, ki se je hip za hipom zgoščala. In v tem norju dima se je razpokalo na stotine izstrelkov, ki so zopet metali kyšku visoke oblake dima.

In tako je bilo cele štiri ure. Štiri ure je morala padati na Nemece jeklena toča, da je njih topništvo nazadnje območnilno. Znano nam je bilo, da ho morala naša pehota po bombardiranju skočiti iz svojih jarkov, preleteti prostor do nemških žičnih ovir ter to žičevje razstreti, da pride do nemških okopov, ki so se razprostirali kakih 400 metrov globoko. Ne moreš si predstavljati razburjenja, ki nas je ob teh okoliščinah v žadnjih mi-

nutah obstreljevanja obvladalo. Vsi smo gledali na ure. Kaj se utegne zgoditi? Kolikokrat že so se bili naši pešci vrgli na sovražnikove žične ograje, ko so pa prišli do roba, jih niso mogli razdreti, ker so v tistem trenutku začele nanje streljati strojne puške od spredaj in z bokov. Ali se kaj podobnega uongvi?

Saj je bilo tudi po takem bombardiranju še marsikaj možno, kajti Nemeč se znajo izborno zakopati in pravi mojstri so v umetnosti, da na odločitnih krajih poskrrijejo strojne puške, ki napadalec v zadnjem hipu pokose. To nam je bilo vsem v mislih, ko smo se ozirali na naše dečke, ki so z nasajenimi bodali čakali na znamenje za napad.

Še pet minut. Božnjenje topov se ojača. Štiri minute! Metaleci min besne; ne moreš več razloči-

ti, ali je počel njihov izstrelak, vse se združi, zgrne v enem samem orjaškem hrumu, ki je proti njemu grmljenje z neba nežna inojstrska godba.

Še tri minute! Bodala naših fantov se zabliskajo v soléneem svitu; tisoč jih je. Dve minuti. . . le še ena. Sapa nam zastaja, obledimo. . . Sedaj pa, sedaj! Naši so udrli iz svojih jarkov, gredo naprej, ob žičnih ograjah se nakopirajo, kakor da bi ne mogli čez ivire. Strojna puška začne rugljati. Mrtvaška blodica nas obide, ki nam zastaja. Ali se povrnejo? Tedaj pa se napadalec pomaknejo naprej, naše granate so bilo žično ograjo predre, in zavarovane drve naša krdela naprej. Njim sledi druga napadna črta: metaleci ročnih granat. Oni naj delo dovrše!

Tako je bilo dne 9. maja, ko so Francozi z velikopotezno ofenzivo.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi kvartalno je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glavno slovensko organizacijo Jugosl. — socialističnega zveza v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je pošiljati predsedniku družbe Frank Udovich, 1643 Blue Island Av., Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by South Slavic Workers' Publishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS): "PROLETAREC" 4008 W. 31. STREET. CHICAGO, ILLINOIS

KAJ SE IZPLAČA.

V kapitalistični družbi so razne prilike, da človek obogati. Ampak najslabši način je pošteno delo. Vsekakor je treba kupčije. Ta je različna. Do bogastva se pride z jeklom, s krompirno speculacijo, z granatami, s papirjem: t. d. Pa tudi trgovina z duševnim blagom se izplača. Le ne z vsakim. Bilo je v Ameriki dovolj resničnih učenjakov, ki niso vse svoje življenje dosegli materialne brezskrbnosti in so umrli v revščini. Bilo je in je še umetnikov, ki ne pridejo do priznanja, ker nočejo pisati, slikati, kipariti tako, kakor žel kapitalistični gospodarji, ampak poslušajo povelja svojega duha. Mnogo krasnih izumov propade in z njimi poginejo izumitelji, ker bi to, kar je ustvariti njih talent, lahko koristilo človeštvu, ne pa posameznim kapitalistom.

Kdor ima pa toliko sposobnosti, da prilagodi svojega duha razmeram in ga da v službo vladajočih sil, se mu dobro godi, tudi če je v resnici komedijant najslabše sorte. Tak poučen zgleđ nam daje "glasoviti" Billy Suncay, katerega je njegovo izganjanje hudiča s prostostki govornicami, v katerih ni nobene unee duha, prineslo resnična bogastva. Newyorški "World" je izračunal znane dohodeke, ki jih je "zaslužil" s svojimi protihudičevskimi kampanjama v 24 mestih. Seznam je sledeči:

Boston	\$55,880
Philadelphia	51,136
Baltimore	46,000
Pittsburgh	45,000
Trenton	32,358
Kansas City	32,000
Paterson	25,332
Syracuse	23,225
Seranton	22,398
Wilkes-Barre	22,188
Columbus	20,939
Omaha	19,000
Wheeling	17,450
Toledo	15,423
Johnstown	14,000
McKeesport	13,438
Des Moines	13,000
East Liverpool	12,554
Canton	12,500
Springfield	11,566
Eric	11,565
South Bend	11,200
Wichita	10,111
Denver	10,000

Skupaj \$548,263

Hudič pa hvalabogu še ni izgnan iz Amerike, in tako ima Billy opravičeno upanje, da napravi Satan milijonarja iz njega.

Po podatkih švedskega osrednjega statističnega urada je ob zadnjem ljudskem štetju živelo na Švedskem 20 nad 100 let starih žensk. V desetletju 1890. — 1900. je na vsakih 1000 žensk umrlo: na Norveškem 18.5, na Švedskem 18.7 in na Danskem 18.8. V istem času je umrlo na vsakih 1000 v Nemčiji 22.7, Italiji 23.2 in v Avstriji celo 25.1 žena. Od leta 1909. je umrljivost med Skandinavkami zopet padla za eno tisočinko.

Iz Kodanija poročajo: V nekem uradu za turški promet se vidijo lepaki s sledečim napisom: "Najbolj varna pot v Ameriko preko sibirske železnice. Vozni listki tukaj na prodaj". Ta pot bo baže zelo dobro došla Amerikancem, ki že več tednov čakajo na priliko, da bi mogli dobiti kak varen pamik.

"Naši rdečkarji" in Carranza.

Newyorška Ave Mica postaja od dne do dne bolj trapasta. Ampak njenemu zdravju to očividno nič ne škoduje; nekatere nature so že tako, da se jim tem bolje godi, čim manj napora ima njih duh. Blamirala se je Ave Mica s svojo gorostasno nevednostjo že neštetokrat, ampak potrebno se ji zdi, da kaže dalje in dalje svoje kričeče neznanje. Morda si misli, da si s tem res prisluži nebeško kraljestvo; a četudi še nismo bili nikdar v tistih rajskih dvorih, vendar ne verjamejo, da bodo tam trpeli tako strahovito poneumannjevanje.

V zadnji številki se list za propagando stupidnosti zaleta v novo mehiško ustavo. Da jezi ta reč take nebeske pilote, že verjamejo; jeza ima pa od nekadaž to neprijetno lastnost, da kali razum. In zato ni veliko čudo, da strelja katoliški ignoranť v svojem jeznem članku strahovite kozle.

Najprej imenuje duševno revše Carranza patrona rdečkarjev in brezvercev. "Rdečkarji" smo seveda mi, socialisti. Fanatični farouelj bi nas s tem izrazom seveda rad žalil, ker misli nočindan le na krščansko načelo: "Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe." Mi pa nimamo nobenega vzroka, da bi se čutili zaradi tega užaljene; rdeča barva, ki je živa, nam res veliko bolj ugaja, kakor črna, ki simbolizira temo. Ampak po tolikih letih črkanja bi se bil tudi popovski mazač lahko že vsaj toliko naučil, da predvsem ne gre metati socialiste in brezverce v en koš; zakaj razlike so razlike, in tukaj je razlika takp velika, da je na primer katoliški škof lahko socialist, četudi menda ne sme biti brezverec. Socialist je lahko brezverec in brezverec je lahko socialist. Ampak tudi katoličan, starokatoličan, baptist, panteist je lahko socialist. Če ne bi imela Ave Mica kitajskega zidu okrog razuma, bi morala namreč že davno vedeti, da je socializem zadeva tega sveta in ne išče rešitve v nebesih, o katerih nam tudi prevzetni popi pri A. M. ne morejo povedati, kje da so. Brezverstvo se pa bavi s transecendentalnimi vprašanji, z zadevami, ki leže onkraj interesov materialnega življenja in večinoma tudi onkraj pozitivnega znanja. Če imenuje kdo neprenehoma socialiste in brezverce v eni sapi, kaže torej neznanje ali pa neumnost.

Še večja neumnost pa je, če imenuje Ave Mica Carranza patrona socialistov in brezvercev. Če misli farški škofavzar, da je v njegovih besedah kaj logike, tedaj bi morali mi imenovati Viljo patrona katoliške cerkve.

Socializem ni imel doslej s Carranza ničesar opraviti in nima sedaj nič z njim opraviti. Ampak zato imajo "rdečkarji" vendar pravico, da izrečejo svoje mnenje tudi o reformah v Mehiki, in če so te reforme dobre, bi bili hinavei, če bi jim nasprotovali.

Cerkvene reforme, ki jih določa nova mehiška ustava, pa so dobre. Najboljši dokaz je ta, da poka Ave Mica od jeze.

Teh reform ne uvaja Carranza. "Nabožni list" seveda ne bi bil zdrav, če ne bi malo posleparyl in zato noče povedati, kako je prišlo do nove ustave. To je izdelal narodni kongres, čigar člani so bili pravilno voljeni od ljudstva. Torej se lahko pravi, da si je mehiško ljudstvo samo dalo novo ustavo. Prav zato se pa ni čuditi, da je taka, kakršna je. Mehiško ljudstvo je pač pretiró čutilo farške kremlje, da bi se dalo še nadalje stiskati od njih.

Ave Micin mazač pravi, da se sedaj pokrade vse cerkveno premoženje. O tatvini naj pa farški pisarčker lepo molči kajti če se začne rabiti take besede, tedaj bi morali pogledati nazaj, kje so se tatvine pričele. Tedaj pa prihaja na dan, da ni nobena institucija na svetu tako kradla, kakor "sveta" "mati" cerkev. Morda je bojevitemu farju kaj znan glasoviti Goethejev verz:
Die Kirche hat einen guten Magen.
Sie kann unredlich Gut vertragen,
hat ganze Laender schon aufgefressen
uneh sich doch daran noch nicht ueberlassen.

Prav z Mehiko je bila ta "sveta" cerkev že prav blizu, da jo popolnoma požre; in zdaj kriči Ave Mica, ker se hoče mehiško ljudstvo rešiti, dokler ga nima "dobra mamica" popolnoma v želodeu.

Kako pa more cerkev sploh prihajati do premoženja? Ne dela ne. Produktivna institucija ni. Odkod ima bogastva, he? Ali so se ji nebesa odpirala, pa so ji cekini padali skozi razmaknjene oblake? Ali je hudiču duše prodajala in dobivala za to rumenjake od njega? Kako to, da je cerkev v Mehiki bogata kakor največji kapitalisti, medtem ko je mehiško ljudstvo na robu propada?

Zato, ueni popovski ošabnež, ker je ta dobrotljiva, ta ljubezniva, ta "sveta" cerkev izmolzla iz ljudstva, kar je le mogla. In zdaj se je ljudstvo naveličalo tega večnega izkoriščanja pod nebeško firmo; kar je bilo njegovo, hoče nazaj in zanprej se ne da več molsti. To je vse.

Da ne smejo kloštri imeti premoženja, pa kaže, da je država v Mehiki bolj krščanska kakor cerkev in njeni samostani. Kaj ni prostovoljno uboštvo podlaga meništvu? To bi vsaj pri Ave Mici lahko vedeli. Imeti to uboštvo na papirju in še z njim bahati in ga rabiti za pretevo večnega fehtanja in izkoriščanja, v resnici pa nabirati po kloštrih bogate zaklade in delati iz meniških redov veleposestnike, je pa zelo prosta sleparija. In mehiškemu ljudstvu se zdi, da je bilo na ta način že dovolj sleparjeno.

Mi ne damo nič za prostovoljno uboštvo. Kdor misli, da zasluži kakšno spoštovanje, če je "prostovoljno ubog", si to lahko misli, ampak mi ga lahko smatramo za tepeca. Saj je dovolj neprostovoljnega uboštvá na svetu. Nobenemu kapucincu ne bomo zamierili, če bo dejal: "Sit sem revščine!" Pojdi delat, in če moreš s poštenim delom zaslužiti toliko, da se ti bo dobro godilo, ti bomo privoščili. Ampak kdor hoče po kloštrih pasti lenobo, svetu kazati revščino, zraven se pa mastiti in zalivati, in svet moč, temveč slepar.

Mehiška ustava ne sili nikogar, da gre v klošter; kdor pa hoče biti tam, naj vzame tudi posledice nase — to je popolnoma v redu.

Prav tako je popolnoma v redu, da ne pustí nova ustava farjev v javne šole. Kdor hoče javno učiti, naj bo učitelj in naj se pripravi za ta poklic tam, kjer je prostor za to. Kaj pa bi dejal Ave Micin pop, če bi zahtevali krojači, čevljarji, advokati, strojevodje, da jim odpro šole in jih pripuste meni nič tebi nič za učitelje? Zakaj naj bi imel farški poklic privilegije, ki jih drugi nimajo? Na ta način bi tudi ciganka iz "Palmistry-Parlorja" lahko zahtevala, da jo puste v šolo učiti njene "tajnosti!"

"Lepa svoboda!" — pravi Ave Mica. Kakor da bi imela ona s svojo intoleranco, kakor da bi imela cerkev s svojo tiransko in krvavo preteklostjo sploh pravico govoriti o svobodi! Govori seveda o njej; ampak v njenem narečju pomeni svoboda pravico, da sme ona uganjati, kar hoče, da sme izkoristiti, da sme izsiljevati darila, da sme izseparirati testamente in da sme cele narode spravljati na kant. Toda narodi imajo vendar tudi toliko svobode, da se upro temu, ljubá Ave Mica!

"Naši rdečkarji obetajo v svojih listih zlata nebesa na svetu, ako se dosežejo take le postavz zoper sv. Cerkev", pravi farško trobiló.

Uči se čitati, Ave Mica, da ne bo tvoja zaručnost tako očitna! "Naši rdečkarji" ne obljubujejo zlatih nebes ne aa tem, ne na onem svetu. Če ze neprenehoma gobedža o socializmu, tedaj se enkrat malo potrudí, in če ti tvoj pokvarjeni razum dopušča, glej, da se kaj naučiš, preden boš zopet čenčala o njem. Če se delaš, kakor da si vsegavedna, s tem še niso dokazala, da sploh kaj veš.

Socialisti hočejo na zemlji napraviti boljše zemeljske razmere, ti uboga modrijanka, in so tisočkrat rekli, da bo tudi socialistična družba človeška družba. Bogov ni na zemlji, samo filozofi okrog Ave Mice si domišljajo, da so nekaj takega. Nebeških razmer pa vendar niso mogli napraviti. Socialisti se s tako nemogočo rečjo niti ne trudijo, pač pa uče, da postanejo človeške razmere lahko mnogo boljše, nego so v kapitalistični družbi, ki je Ave Mici tako k sreca prišla.

Najunanje pa obetajo "Naši rdečkarji" zlata nebesa, ako se dosežejo take postavz, kakršne pomeni nova ustava v Mehiki. Saj ne gre drugače, kakor da se Ave Micin modrrrijar blamira, kadarkoli zine kaj, česar ni čital v brevirju! "Naši rdečkarji" vodijo razredni boj. Ne vemo, če imajo pri Ave Mici že kaj pojma, kaj je to; lani so še mislili, da je to kaj takega kakor ajdovi žganči. Ampak naposled je leta gospodovega 1917 vendar že sramota, če hoče biti človek žurnalist in člankar, pa še ne ve, kaj je razredni boj. Socialisti hočejo doseči svoje cilje z organizacijo družbe na gospodarsko demokratični podlagi, iz katera izvira tudi politična demokracija. Njih boj je namenjen proti kapitalističnemu sistemu in proti kapitalističnemu razredu, ki vzdržuje ta sistem. Cerkev je sicer tudi kapitalist in v kapitalistični družbi je cerkev iz razumljivih egoističnih razlogov opora sistema. Ampak cerkev — Ave Mici na ljubo ne moremo pačiti lepega slovenskega jezika in pisati samostalnika "cerkev" z veliko začeto črko — ta cerkev sama na sebi še ni kapitalizem; tudi če bi jo veter odnesel, bi zato ostal kapitalistični sistem. Zaradi tega ne morejo socializmu zadostovati Carranzini zakoni in mehiška proticerkvena politika; obzorje socializma je veliko širše in njegove naloge so veliko večje.

Ne vemo, če ni vse to Ave Mici previsoko. Navadnim delavcem, ki so se nekoliko poglabili v delavske razmere in delavska vprašanja, ni. Toda kdor noče kakšne stvari razumeti, je pač ne bo nikoli razumel. Ker je ne bo razumel, ostane neveden, njegovo govorenje bo pa neumno, dokler ne utihne.

Če se Ave Mica tolaži, da bo katoliška cerkev ostala, ji privoščimo to tolažbo, ki nas nič ne boli. Le toliko se spominjamo, da stóje nekje v "sveti" knjigi besede "Vanitas vanitatum vanitas". In v teh besedah je globoka resnica. Prišel bo dan, ko ne bo več Mehike, pa ne več Amerike; zemlja se ohladi in se bo temna sukala okoli solncea; pa pride dan, ko je bo sploh konec. In konec bo solncea in njegovega sistema. In konec bo vse Rimske ceste in vseh zvezd današnjega neba. Iz vseh smrti pa izbaha in bo izhajalo novo rojstvo. Vse, kar je, se mora umakniti temu, kar pride. Ave Mica naj pa sanja, da bo katoliška cerkev vekovečna. Sanje niso prepovedane.

V državi Wisconsin se je pojavilo gibanje, ki gre za tem, da bi se vpeljala smrtna kazen. Člani legislature so dobili cele kupe pisem, letakov in brošur, ki zahtevajo to "kulturno" institucijo in se poslužujejo znanih, že tisočkrat premetlih argumentov, ki niso v resnici nikakršni argumenti. Komaj se najde kje država, ki se hoče otresti tega ostanka iz barbaričnih časov, pa se že oglašajo drugje nazadnjaki, zahtevajo povratek v preteklost.

Če bi tisti, ki tako nadlegujejo zakonodajce s svojo krvavo zahtevo, nekoliko natančneje premislili, kaj pravzaprav hočejo, bi morda marsikdo izmed njih hitro preklekal svoje písmo. Kajti kjer je vpeljana smrtna kazen, ne more nihče, prav nihče trdití, da je popolnoma varen vsilje. Ne bomo govorili o tem, kolikokrat se je že zgodilo, da je človek, o katerem se je govorilo, da ne bi mogel mahu ubiti, v neavadnih razmerah ubil človeka. Ampak človeška pravčnost je brez tega tako zmotljiva in okolščine so večsah tako čudne, da je najnedolžnejši človek lahko obtožen in obsojen zaradi zločina, tudi zaradi unora. In marsikomu izmed tistih, ki zdaj tako vehementno zahtevajo vsiljice, se prav tako kakor drugim lahko zgdi, da pridejo v rahljeve roke. Tedaj bi najbrže tudi sami postali nasprotniki smrtne kazni.

Puritanska nedelja.

V Richmond, Ind., so protestantovske cerkve poslale državne mu poslanecu Willi Bartlu protest zoper zakon, ki dovoljuje kinematografskim gledališčem nedeljske predstave.

Da niso protestantovske cerkve nič manj mukderske od katoliške, je že znana reč. Zlasti pa postajajo v Ameriki od dne do dne bolj predzrne in ne zahtevajo nič manj, kakor da naj se država postavi popolnoma v njihovo službo. To je prvi pomen klerikalizma. Nihče ne bi cerkvam zameril, če bi hotele le razširjati svoje nauke med svojimi pristaši in med tistimi, ki bi jih hoteli poslušati. S pojmom svobode se strinja propaganda za vero v Boga, za vero v bogove, za vero v Satana, za ateizem, za panteizem, za monizem, za materijalizem in za vsako strujo. Ampak cerkve se nočejo zadovoljiti s pravico prepagande, temveč hočejo vladati. To pa ni svoboda, ampak tiranstvo.

Nedeljski zakoni v Ameriki imajo večinoma svoje vire v takem cerkvenem tiranstvu. Intolerantni mukerji bi radi po vsej deželi vpeljali nekakšno puritansko nedeljo, ko ne bi bilo nič drugega odprto, kakor njihove cerkve.

Naloga države pa ni, da bi služila katerikoli cerkvi. Če bi služila eni, bi morala služiti vsem. Tedaj bi židje lahko zahtevali enako posvečevanje sobote, Turki posvečevanje petka, in nihče ni ne bi mogel braniti, da bi ustanovil novo cerkev, ki bi imela dva praznika na teden, pa bi morala država tudi to respektirati. Da bi ne dobil človek za svojo cerkev dovolj pristašev, se itak ni treba bati, zlasti v Ameriki ne.

Nedelja ima za državo pomen, ampak ne takega, kakor si domišljajo farji! Ne zato, ker koncentrirá cerkev gotove interese na nedeljo, ampak zato, ker mora država skrbeti za interese ljudstva — vsaj njena naloga bi bila to — se mora pobrigati tudi za to, da imajo ljudje, ki morajo delati, gotov počitek.

Ampak tudi v tem oziru je pomen nedelje danes zelo relativen, nikakor pa ne absoluten. Način našega gospodarskega življenja, stopnja tehnike, pogoji industrije in potrebe prometa nikakor ne dovoljujejo, da bi se gotov dan v tednu, pa najsi je nedelja, absolutno praznoval. Saj je še absolutno nočni počitek nemogoče, ker se gotova podjetja kratkomalo ne uporejo vsakih 12 ur zapreti. Vlaki se ne morejo ustaviti na prosti, kadar zaile solnce. Da dobe ljudje jutraj mleko v svoje hiše, se mora ponoči razvažati, in farnar, ki hoče imeti dopolne svoje produkte na trgu, jih mora ponoči peljati v mesto.

Brez jutranjih časopisov si ne moremo misliti modernega življenja. Zato morajo ponoči delati uredništva, upravništva, odpravnništva, pošta, brzojav, telefon, tiskarne itd. Zdravnik ne more bolniku reči, da naj odloži svojo bolezen do solnčnega vzhoda, in če nastane ponoči požar, ne morejo gasilci do jutra čakati s svojim delom.

Še manj kakor noč se more nedelja absolutno omejiti z dvema polnočnima urama.

V interesu ljudstva ima država nalogo skrbeti za nedeljski počitek, kjer ga dopuščajo razmere. Kjer bi bila ta zahteva nelogična, mora pa nastopiti nadomestni počitek. Kaj počno ljudje s svojo nedeljo ali s svojim odmorom sploh, pa ni stvar države. Če hočejo itf v cerkev, jim tega nihče ne brani; če nočejo, nima država naloge, da bi jih gonila noter.

Prav z ozirom na odmor je pa puritanska nedelja največji nezmisel. Večina delavskega ljudstva ima klub izjemam nedeljo za počitek. Toda kaj se pravi počivati? Naj li delavec s svojo družino od sobote večer do pondeljka jutraj spi?

Včasí je človek že tako zdelan, da bi ostal kar 48 ur zapored pod oedejo. Vendar so pa to izjemni slučaji, ker navadno tudi izmučen človek ne prebije tako dolgo v postelji. Če bi pa redno toliko ležal, bi ga to oslabeło, ne pa okrepčalo.

Ne le telo, ampak tudi duh potrebuje odmora. Ne le postelje, ampak tudi izprehoda je treba. Ampak tudi zabave je treba povrh. In kdaj naj delavec to dobi, če ne takrat, kadar je prost?

Ker je vendar večina ljudi protesta v nedeljo, je pa popolnoma logično, da je v nedeljo največ zabave za ljudstvo.

V tisti družbi, za katero se bojujemo, bo ljudska zabava javno vprašanje. Družba bo skrbelá, da jo organizira na čim boljši podlagi. Prepričani smo, da nastanejo tedaj v teh rečeh velikanske izpremembe. V duhu vidimo grandiozne ljudske veselice, ki jih bodo aranžirali najženjalnejši umetniki s pomočjo najnaprednejše znanosti. In umetniški zmesel ljudstva se tedaj povzdigne na stopnjo, o kateri ne moremo danes niti sanjati. Življenje se odpro povsem nove lepote, ki so v kapitalističnih razmerah čisto nemogoče.

Toda zaradi bodočnosti se ne more enostavno žrtvovati vsa sedanjost. Tudi živeči rod ima pravice. Ako je družba vsled svoje neopolnne, na vseh straneh pomanjkljive organizacije nesposobna, da bi sama izpolnjevala to nalogo, tudi ni njen poklic, da bi ovirala tiste itak nezadostne možnosti, ki jih ima ljudstvo v sedanjih razmerah. Zlasti ni njen poklic, da bi onemogočila masam tisti dovolj kilavi odmor, ki ga še kakorkoli najde.

Današnja kinematografska gledališča gotovo niso vzorna. Kako naj bi tudi bila! V kapitalistični družbi so to podjetja za dobiček. To je merodajno. Tak "show" ne more čakati, da se dvigne umetniška kultura množice, ki jo je kapitalistična družba popolnoma zamenarila. Kar najbolj "vleče, to se kaže. Značilno je, da so trapasti prizori Chas. Chaplina večinoma ob nedeljah na repertvarju. Toda zelo uspešno konkurirajo s Chaplinom farške organizacije, ki so si znale pridobiti velik vpliv na kinematografsko industrijo. Kar se kaže pod tem vplivom, je tudi vse prej kakor umetnost in kultura.

Ampak to ni razlog, da naj država prepove kinematografe ob nedeljah. Večina predstav je slaba. Razumljivo bi bilo, če bi vzelá država to industrijo v svoje roke in dajala ljudstvu kaj boljšega, kot mu dajajo profitarška podjetja.

Ampak to seveda tudi ne bi bilo vsječ mukerjem. To še manj. Kajti ljudstvo bi se, četudi ne v enem dnevu, vendar kmalu navadilo ceniti boljše reč. In tedaj bi bilo treba še umogo več gledališč in veliko večje množice bi jih obiskovale.

Prav to pa je tisto, česar nestrpni farji ne marajo. Oni hočejo "Gospodov dan". To se pravi: V nedeljo naj se razlije puščoba in dolgeas po vsej deželi in vse naj bo zaprto, razun njihov štacun, ki jih imenujejo hiše svoje. "Gospodov dan" — to se pravi dan izključnega farškega biznisa.

Oni ne prepovedujejo kinematografskih gledališč, ker se kaže v njih mnogo neumnosti. Saj se trudijo, da bi spravili še več neumnosti vanje. Prepovedali bi jih radi le iz kupčijskega egoizma, le da ne bi cerkve imele konkurence. Prepovedali bi v nedeljo ne le kinematografska, ampak vsa gledališča, vse koncerte, vse galerije in muzeje, in najrajši še hojo po ulicah.

To so pa delavskemu ljudstvu naravnost sovražne nakane. Kdor je šest dni trdno delal, ne spočije duha in telesa, če bo vso nedeljo poslušal različne pope, ki mu bodo obljubovali nebesa na drugem svetu, če bo tukaj vklanjal tilnik pod kapitalistični jarem. In mu žugali z žveplom in ognjem v peklu, če bo hotel na tem svetu biti kos človeka. Ne duševnega ubijanja, ampak duševnega razvedrila potrebuje človek, če hoče biti v pondeljek sposoben, da bo zopet šest dni gradil za ljubi, dragi vsakdanji kruh.

Farška domišljavost in nestrpnost postaja v tej deželi od dne do dne nevarnejša življenjskim interesom ljudstva. Klerikalizem dviga svojo glavo, ne da popelje ljudstvo živo v nebesa, ampak, da ga še bolj potlačí v kapitalistično sužnost. Zato mora protiklerikalni boj postati kos boja demokracije. In tudi ta boj se mora voditi zavedno in smotreno.

JAKO VAŽNO VPRASANJE?

"Ali sem že poslal zaostalo naročnino za 'Proletarca'?"

Se ne!

Wilsonov govor.

V zadnji številki smo omenili, da je prišel predsednik Wilson zadnji pondeljek zopet pred kongres. Z ozirom na neporečno kritični položaj, v katerem živi sedaj narod Zedinjenih držav in z ozirom na nedogledne posledice vsakega resnega koraka je sedaj vsaka taka izjava važna. Zgodovina ni zmes slučajnih dogodkov, ampak trdno sklenjena veriga; kdor noče po njej tavati kakor po megli, mora poznati vse člane te verige, in zaradi tega se moramo ozreti tudi na Wilsonov govor, ker utegne v bodočnosti postati še važnejši, kakor danes.

Predsednik je dejal: Gospoda moja! Zopet sem prošil za dovoljenje, da se smem obrniti do vas, ker smo v kritičnem položaju, v katerem smatram za svojo dolžnost, da ostanem v ožjem stiku z obema zbornicama, da se med nami izmenjajo nasveti in se strinjajo naše delovanje.

Dne tretjega februarja sem vam oficijelno naznanil, da je cesarska nemška vlada storila nenaden in nepričakovan korak in naznanila svoj namen, da prekliče v aprilu preteklega leta dane obljube in da misli ovrniti s podmorskimi čolni trgovske ladje bojujočih se držav, kakor tudi nevtralnih, ako se približajo Angliji, Irski, atlantski obali ali pristaniščem v Sredozemskem morju.

Te operacije misli izvršiti, ne oziroma se na nje, katere so postavljene po mednarodnem pravu in celo brez ozira na postavbe človečnosti, ki bi jo ovirale v njenih ciljih.

Ta politika se je začela takoj uresničevati. To politiko so zdaj že skoro štiri tedne dejansko zasledovali, resnični uspehi pa še niso popolnoma jasni. Trgovina drugih nevtralnih držav trpi veliko škodo, toda morda ne več, kakor je že trpela pred prvimi februarjem, ko je nova politika cesarske vlade prešla v dejanje.

Wilson je pravil nadalje, da se druge nevtralne države niso odzvale vabilu Zedinjenih držav, da bi na enak način nastopile proti Nemčiji.

Pomorska trgovina mnogo trpi, ker so parniki ustavljeni v pristaniščih. Potopljena sta bila dva

ameriška parnika. Eden je vozil živila v London in potop je bil opravičen. Drugi pa je vozil deske za izdelovanje pomarančnih zabojev. Potop tega parnika zasluži vso grajo. Položaj je v celoti enak onemu, ko je Wilson prekinil diplomatske stike z Nemčijo, razloček je le v tem, da je mnogo parnikov v pristaniščih, ker se ne upajo brez zažostnega varstva na morje.

Zaradi tega so se različni pridelki in izdelki nakopičili po skladiščih in postaja položaj vedno resnejši.

Kar se tiče Amerike, je politika nemškega podmorskega vojskovanja dosegla svoj namen. Odkrito dejanje, ki bi povzročilo vojno, se pa še doslej ni zgodilo. To je sicer res, tako kadar je potopljen kakšen ameriški parnik, se imajo potniki zahvaliti samo srečnemu naključju, ako si rešijo življenje.

Wilson je potem nadaljeval: Nespametno bi bilo zanikati, da je položaj napolnjen z najresnejšimi možnostmi in nevarnostmi. Noben premišljen človek ne more prezreti, da nastane lahko vsak čas potreba, da bo treba odločno delati, ako bomo morali ne samo z besedami, ampak dejansko braniti svoje elementarne pravice kot nevtralen narod.

Bilo bi zelo nespametno, ako ne bi bili pripravljeni na to.

Ob teh okoliščinah ne morem prezreti dejstva, da poteče sedaj rok zasedanja sedanjega kongresa in bi skoraj gotovo zelo nenavadno dolgo časa, preden bi se zbral in organiziral prihodnji kongres.

Čutim, da moram z ozirom na ta dejstva od vas takoj dobiti vso polnomoč, katero potrebujem lahko vsak trenotek v svojem delovanju.

Brez dyoma imam že vsled svojih ustavnih dolžnosti in pravice to polnomoč, ne da bi se moral po postavi obračati šele do vas, toda ob sedanjih okoliščinah nočem delovati na podlagi svoje splošne polne moči.

Želim, da bi bil prepričan, da imam v vsem, kar bom moral storiti, dovoljenje in pooblastilo

kongresa na svoji strani. Vaj akupaj smo službeniki ljudstva in moramo tudi skupno delati v njegovem duhu, kolikor ga moremo razumeti in uresničevati.

Nihče ne dvomi, da smo prisiljeni tako delati. Zasledovati moramo v tem težkem položaju našo trgovino in življenje z bistrim pogledom in s ciljem pred očmi. Odlučiti se mora še ob priliki način in obseg, ako ta prilika kdaj pride.

Diplomatičnim potom se ni moglo priti do nevtralnih pravic, zato je sedaj potrebna oborožena nevtralnost. Ne jaz ne narod ne želi, da bi se moralo dejansko uporabiti orožje in upam, da razumejo tudi druge države nastopauje ameriškega naroda.

Mislim, da se mi ni treba sklicavati na dokaze resne, dolgotrajne potrpežljivosti; tri leta mojega uradovanja dokazujejo, da sem prijatelj miru in da ga hočem ohraniti deželi, dokler je le mogoče. Ne predlagam vojne in tudi ne nameravam storiti nobenega koraka, ki bi jo nujno povzročil. Prošna Vas le, da mi podelite s svojimi glasovi tista sredstva in tisto avtoriteto, ki jo potrebujem, da morem dejansko braniti pravice velikega naroda, ki živi v miru in ne zahteva nič drugega, kakor pravice miru, da more zasledovati svoje miroljubne smotre v miru in sreči ter uživati pravice, ki jih priznavajo vsi civilizirani narodi sveta že od davnine.

Kaj se zgodi, se še ne more vedeti. Upam, da mi bo narod zagal in da mi podeli dovoljenje, da oborožim trgovske parnike, da se lahko branijo proti napadam od strani podmorskih čolnov. Ladje in ljudstvo imajo pravico do mirne in postavne trgovine na morju. Ne gre pa samo za trgovino. Mi ne mislimo le na materialne interese. Mi koeki so fundamentalne človeške pravice in pred vsem pravica do življenja. Ne mislim le na pravico Američanov, da smejo opravljati postavno trgovino po morju, kjerkoli hočejo, temveč mislim na nedotakljive pravice človečnosti, brez katerih ni mogoče misliti na nikakršno civilizacijo.

Moj cilj so veliki principi človečnosti in var-

nosti; mislim na življenje nebojevnikov, na življenje mirnih delavcev, ki delajo za napredek industrijskega sveta, na življenje žen in otrok, in na one, ki delajo, da prehranijo svojo družino.

Ne govorimo o nikakršnih sebičnih materialnih pravicah, temveč o pravicah, katere podpiramo s svojimi sredi in katerih podlaga je nagon do one pravičnosti, na kateri morajo stoneti vse postavbe, da celo družine, država in človeštvo, kar je podlaga naše eksistence in naše svobode.

Ne morem si misliti nikogar, komur so pri sreju ameriški principi, ki bi odlašal, braniti te stvari.

To je bila vsebina predsednikovega govora.

Časi so taki, da prinese vsak dan lahko kaj novega. Verujemo Wilsonu, če pravi, da ne želi vojne; še bolj mu verujemo, če pravi, da je ameriško ljudstvo ne želi. Kljub temu se ne more utajiti, da je vojna takorekoč v zraku. Verjetno se nam zdi, da nam ostane prihranjena; ali njena grožnja ne mine, dokler ne bo končana vojna v Evropi.

Ker so mogoči najraznovrstnejši slučajji, si je dobro zapomniti, kaj je hotel v teh kritičnih dneh predsednik Zedinjenih držav in kako je označeval svoje cilje. Prejalisej pride čas, ko se bo treba povrniti na te besede.

Pooblastil, ki jih je predsednik zahteval od kongresa, ni dobil. Zbornica je z znatno večino odobrila vse predloge, toda v senatu je obstrukcija dvanaestih senatorjev povzročila, da se ni moglo glasovati o načrtih pred sklepom kongresa. Sedaj razmišljajo, če more predsednik oborožiti trgovske ladje brez izrecnega kongresovega dovoljenja. Obenem zahteva Wilson, da naj novi senat tako izpremeni svoja pravila, da bo obstrukcija zanaprej nemogoča.

Da je vlada v neprijetnem položaju, je resnično. Še bolj resnično pa je, da pospešuje sedanja kriza vso reakcijo in omejuje demokracijo boljbolj.

O delavskem zavarovanju.

V državi New York, ki ima dva socialistična v svoji legislaturi, je prišlo zadnji čas po njihju prizadevanju vprašanje delavskega zavarovanja na dnevni red. O načrtu se je v postavodajih razvila razprava, ki je zbudila zanimanje tudi v prizadetih krogih izven zbornice.

New York Call piše o tem: Razprava o zakonu, tičečem se delavskega zavarovanja, ki se je sprožila v newyorkski postavodaj, je zopet postala središče zanimanja za vprašanje o socialnem zavarovanju. Priznati je dejstvo, da se za to idejo boljbolj zanimajo vsi sloji naše države, kar se ima pozdraviti z veseljem. Zedinjene države so zaostale v tem oziru daleč za vsako drugo državo na svetu, in šele pred nekaj leti se je sprožila ideja, da se deluje za to stvar skupno. Sedaj je načelo tu, in je le še vprašanje, da se izboljša in uredi čim najbolj mogoče.

Odkodninski zakon delavstva, ki je v veljavi v tej državi, in ki varuje na stotisoče delavcev pred kapitalističnimi volkovi, v slučaju, če se delavec ponesreči pri delu, je sad socialistične in delavske agitacije. Kajti vsa leta pred to dobo so bili delavci zavarovani po tako zvanih "defenses" (obranah); to se pravi, ako se je delavec ponesrečil pri delu, je moral tožiti pri sodišču, in

gospodar, kakor ga imenuje postava, je imel pri tem tri spiralne točke: lahko je dejal, da je delavec sam kriv nesreče, kajti ko je vstopil v službo, bi bil lahko spoznal, da je delo nevarno; ali pa si je bil kriv sam vsled lastne zapemarjenosti; ali pa je bil kriv njegov sodelavec, in tako se je gospodar lepo izmuznil in ni mu bilo treba plačati nikakršnih odškodnin.

Konservativci so desetletja učeno dokazovali, da so sodišča zadostna obrana za delavca v slučaju nesreče, in leto za leto je naraščalo število delavskih industrijskih nesreč.

Statističarji so dokazali, da ni bila krivda na strani delavstva, ampak da jo je pripisovati industrijskim razmeram, v katerih so ti morali delati — sicer bi morali pohajati brez dela, in kar je naravna posledica, ostajati brez kruha. Socialni delavci so očitali tem razmeram grozno trpljenje, ki so ga delavci prestali v slučaju nezgode. Socialisti, posebno glasniki socialistov, so nam pokazali strašne izgube, ki so jih imeli, kadar so delavci iskali odškodnino pri sodiščih.

In tako je bilo treba desetletja naporene agitacije od strani socialistov in delavskih voditeljev sploh, da so pridobili ljudstvo naše države za to postavbo, ki jo imamo sedaj, čeravno je še nepopolna.

Sedaj razpravljamo na tem mestu o zdravstvenem zavarovanju. Imamo nadalje tudi zavarovanje za brezposelne, materinsko zavarovanje in razne druge pododdelke. Toda v vseh teh je načelo enako, namreč, da so vsi, moški kot ženske medsebojno zavisni drug od drugega; da je največje važnosti za nas, da se godi našim delavcem sotrpniom dobro; da se njih žene ne priganjajo in ne silijo v tovarne — ako že morajo delati — in sicer vsaj teden pred porodom in teden po porodu, nadalje da naj delavci, ako zbole, ne zavise od svojih pičlih prihrankov, niti naj se ne prepuščajo usmiljenosti drugih ljudi, ampak naj se preskrbi zanje kolektivno, od strani države.

Zdravje je socialna stvar. Brezposelnost je socialna stvar. In vsaka socialna stvar je zadeva, za katero se moramo zanimati vsi brez izjeme.

Delavec, ki se mora klatiti po ulicah za delom, izgubi mnogo na svoji možnostih. Delavec, ki je zavarovan zoper brezposelnost, si ohrani svojo možko čast in ponos. Delavec, ki mora pred časom zapustiti svojo bolniško posteljo, da tekmuje z drugimi za delo, je breme vsenu delavstvu. Delavec, ki je zavarovan, ter se mu dobro postreže in ugodi v vsem, dokler se popolnoma ne ozdravi, je veliko boljše državljan in bo jako mnogo koristil kot tak svobdi državi.

Princip je tu in tudi napreduje.

Nič ne de, da je treba tudi neka boja glede raznih malenkostnih stvari. Ampak, za kar se moramo zanimati, je to, da se človeška družba poučuje, da mora vsak posameznik pomagati, da se skrbi tudi za drugega in da se varujejo vsi. "V slogi je moč!"

To ne odpravi kapitalizma, niti ne umiči nepravilnosti. Ampak socialno zavarovanje bo jako mnogo koristilo in pomagalo v smeri, da se družba reši človeške nesreče, ki je bila sramota za našo civilizacijo. In tako bo jako mnogo pripomoglo, da napravi naše moze in žene sposobne in pripravljene za boj zoper kapitalizem, ter da ga končno odpravijo.

Kapitalisti so vsi zoper to. Torej je treba, da se zedinijo vsi delavci, ter se izrečejo soglasno vsi za to; kajti le na ta način je upati, da posije delavstvu svetlo solnce zadovoljnosti in sreče.

Besede, ki jih je newyorksko socialistično glasilo napisalo z ozirom na svojo državo, veljajo seveda za Ameriko sploh. V vseh Zedinjenih državah je socialistično zavarovanje zaostalo in povsod bo treba močnega delavskega pritiska, da se zakonodajci zgnejo.

Wilsonov mir in Nemčija.

Ko je predsednik Wilson razvil svoj program o bodočem miru, je oficijelna Nemčija izprva molčala. Oglasila se je šele v tisti perfidni noti, v kateri je napovedala svoje brezobzirno vojskovanje s submarinkami. Označili smo že tisto hinavsko nesramno berlinske vlade in tedanjim besedam nam ni treba ničesar dodajati.

Kadar se zdi oficijelnim ustam primerno, da molče, je pa véasi zanimivo, kar pišejo neoficijelna perosa, zlasti če je znano, da pišejo z oficijelnim dovoljenjem. Glasovi nekaterih nemških listov o Wilsonovem govoru so s tega stališča zelo poučni.

Klerikalna "Koelnische Volkszeitung", ki najboljše izraža mišljenje katoliškega "Centruma", piše, da še ni čas za koristno razpravljanje o Wilsonovem mirovnem programu. Po mnenju tega lista so predsednikovi predlogi preveč produktivni profesorjskih študij, da bi mogli služiti za podlago bodočega sveta. O Wilsonovih besedah, da bi se moral skleniti mir brez zmagovalca in brez premaganega, meni klerikalni list, da se Nemčija s svojimi zaveznicami lahko smatra za zmagovalko; kljub temu je pripravljena skleniti tak mir, da ne bi nobena stranka diktirala drugi pogojev.

Dotod so izvajanja katoliškega lista čisto simpatična. Ampak ta uvod služi le namenu, da bi napravil simpatično razpoloženje. Prava misel prihaja po klerikalni faktiki šele v nadaljevanju; a ta misel je z uvodom v kričečem nasprotju.

"Wilsonov mirovni predlog brez zmagave — nadaljuje centristično glasilo — kratkomalo zavrčamo. Mir in zmagava sta le cilj, po katerem moramo temriti na vsa moč. In predsednikov mirovni program vsebuje še drugo točko, ki jo moramo, ležečo povsem izven diskusije, odkloniti kot neznošen predlog; to je namreč zahteva, ki se tiče neodvisne Poljske. Jasno je, da misli Wilson pri tem na odedepne kraje, ki so prej pripadali poljskemu kraljevstvu, sedaj pa tvorijo del nemškega cesarstva. V tej zadevi ne moremo reči nič drugega, kakor: "Roke proč!" Ako ceni Wilson

naše prijateljstvo, se ne bo nikdar več dotaknil tega vprašanja..."

Koelnische Volkszeitung ni zakoten list brez vpliva. Zato tudi ni brez pomena, kar piše. Sicer so pa zlasti vladne izjave v pruskem delželnem zboru potrdile to, kar pravi klerikalno glasilo o poljskem vprašanju. Nemčija hoče igrati vlogo evropske pravičnosti. Da je bila Poljska razdeljena, je bil zločin. Nemška vlada ga hoče popraviti, ampak s tem, da vzame Rusiji njen plen. Če kdo zahteva, da naj tudi sama in Avstrija povrne, kar sta takrat ukradli, je to "napad na čast Nemčije" in komur je ležeče na prijateljstvu oficijelnega Berlina, naj se nikdar več ne dotakne tega vprašanja!

Glasilo veleindustrijaleev, "Rheinische Westfälische Zeitung", pravi, da pomeni mir brez zmagave toliko, kolikor da naj izgube centralne sile, kar imajo zahvaliti vojaški hrabrosti. Predlogi predsednika Wilsona imajo namen premagati centralne sile po diplomatski poti in imajo le toliko vrednosti, ker kažejo, da je v Ameriki tudi nekaj ljudi, ki verujejo v zmago centralnih sil. Če bi bila Velika Britanija na kontinentu zmagovita, se ne bi Amerika nikdar trudila za mir brez zmagave.

Prva zahteva Amerika je ta, nadaljuje milijonarsko glasilo, da se poda popolnoma neodvisni Poljski, z nemško krvjo osvobodjeni Poljski, takša pozicija, da bi lahko vodila protinemško politiko. Toda kje — vprašuje list — govori Wilson o Irlih in Barih, o Egiptu ali Indiji? Ali ne veče v Ameriki še vedno nič o zatiranih Flameih?"

S tem, kar pravi Wilson o svobodi na morju,

Kakor poročajo vesti iz Amsterdamu, je razvideti iz berlinskih časopisov, da ne delajo nemške submarinke absolutno nobene razlike pri potapljenju nevtralnih ladij, in da so nekatere ameriške ladje dospelje v zavezniske luke, ni nikakor pripisovati zdržljivosti submarink. Državni tajnik dr. Zimmermann je po teh vesteh izjavil sledeče: "Absolutno ne delamo nobene razlike. Naš namen je neomajen, ker je to edino sred-

je kapitalistični list popolnoma zadovoljen. Če se izvede ta misel, mora položiti Wilson svoj meč zoper Veliko Britanijo na vago. Če je predsednik Wilson prepričan o potrebi, da mora vsak narod imeti direkten izhod na morje, tedaj pomeni to praktično, da mora Belgija ostati v nemških rokah. Kar pomenijo Dardanele za Rusijo, to pomeni za Nemčijo Angleški kanal. Ali se mora rešiti vprašanje obeh vodnih potov skupaj, ali pa sploh ne...

Mi nismo Wilsonovi advokati. Ampak njegov govor smo čitali, pa vemo, da je dajal neodvisnost Poljske le za zgled, govoril je pa, da naj ima vsak narod, naj bo velik ali majhen, svojo narodno avtonomijo. Velekapitalistični list že ve, zakaj to zavija.

Kar se tiče Belgije in Dardanel, ni res, da je to vseeno. Nemčija ne more reči, da nima izhoda na morje. Zlasti kielski prekop ji je dal direktno zvezo z oceanom. Sicer je pa Wilson predlagal tudi internacionalizacijo vodnih potov, kakor zahtevajo to socialisti. Kakor je absurdno, če zahteva Rusija Carigrad, je absurdno, če zahtevajo nemški finančni baroni Belgijo.

V "Deutsche Tageszeitung" se je oglasil znan hijskač grof Reventlow na naslednji način:

"Nevtralizirati Dardanele bi pomenilo toliko kolikor uničiti turško državo in nemško politiko v orientu. V mirnih časih je morje itak svobodno. Če se pričakuje večer mir, tedaj sploh ni treba take pogodbe. Če se ne pričakuje, tedaj je svoboda morja v vojnem času odvisna po okoliščinah

stvo, da dovedemo vojno še v tem poletju do kraja, kar vsi želimo.

Newyorkski list "Sun" priporoča odstranitev hohenzollernske dinastije. Soglašamo. Toda zakaj le ene? Če odmarširajo s Hohenzollerni še Habsburžani in Romanov in Koburžani in vsa ta fina družba, z zlastimi kronami in praznih-bučah, se Evropa vsaj nekoliko oddahne.

od oboroženega postopanja ene sile ali pa koalicije raznih sil. Bodočnost nemškega cesarstva je za nas mnogo važnejša, kakor bodočnost "sveta" in bodočnost "človečnosti".

Rabiatni grof ima vsaj to prednost, da so njegove besede popolnoma jasne.

"Kreuzzeitung" pravi: "Naš veliki Moltke je imel naposled vendar prav, ko je dejal, da je večer mir san, in kdor se poglubi v stvar, mu niso to niti lepe sanje. Tudi Bismarek je upozarjal nito, da je boj temeljno načelo vsega življenja."

Lahko bi navedli še celo zbirko takih časnikarskih izjav; ampak te popolnoma zadostujejo. Nam pač ne pripovedujejo nič novega. Veliko razočaranje pa prihajajo vsem tistim, ki so verjeli, da je bil Wilsonov govor kaj več kakor lepa teorija in da bo imel na vlade tak "moralen" vpliv, da so bodo pri sklepanju miru ravnali po njegovih načelih.

Wilson je stal v senatu kot pridigar. V realnem življenju pa ne odločajo pridige, temveč dejstva. Žalostno je, da je pol stoletja po Marxu materialistično spoznavanje zgodovine še tako malo osvojilo duhove, da jih vsaka lepa pridiga zanese. Praktično se sicer vsi ravnavajo po faktih, ampak pri vsaki priliki delajo razliko med prakso in teorijo.

Glasovi nemških časopisov nam le vnovič kažejo, da se Nemčija niti v sanjah ne bojuje za tiste cilje, ki jih je navajal Wilson. Tudi zavezniki se ne bojujejo zanje. In nobena lepa teorija ne bo odločevala o bodočem miru in o njega temeljih. To odločevanje pripravljajo vojni dogodki in vse tisto, kar je z njimi posredno in neposredno v zvezi.

Vlade se zavedajo tega. Obžalovati je, da se tega vsaj v zadostni meri ne zavedajo ljudske mase; in niti delavski razred sam se tega ne zaveda dovolj. Pa vendar je bodoči mir prokleta važna zadeva delavstva; kajti vsi njegovi bodoči boji se bodo odigravali na tisti podlagi, ki jo ustvari ta mir.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URAĐNIKI:

PREDSEDNIK: Ivan Prostor, 6120 St. Clair Ave. Cleveland, Ohio.

1. nadzornik: Ivan A. Kaker, 207 Hanover St., Milwaukee, Wis.

1. porotnik: Anton Lavriš, box 8, Yukon, Pa.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

FRANK ŠKUFCA, 485 2nd St., Conemaugh, Pa.

Ivan Jager, b. 543 Woodland Ave., Conemaugh, Pa.

Franc Kos, Conemaugh, Pa.

Mihail Flek, R. F. D. 7, b. 143-a, Johnstown, Pa.

Jakob Rupert, b. 238, South Fork, Pa.

Ivan Hribar, 709 Broad St., Johnstown, Pa.

GLAVNI URAD V hiši št. 20 Main St., Conemaugh, Pa.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Členstva društva, oziroma njih uradniki, so uljudno proseni, pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega.

V služni, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznačijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IMENA IN NASLOVI URAĐNIKOV DRUŠTEV S. D. P. Z. ZA LETO 1917.

Boritelj, št. 1, Conemaugh, Pa. - Predsednik: Franc Dremelj, 518 Chestnut St.; blagajnik: Vid. Rovaneck, Cherrynut St.; tajnik: John Skufca, 505 Main Street.

Pomočnik, št. 2, Johnstown, Pa. - Predsednik: Glavač Jozef, box 144a; tajnik: Ivan Leskovek, R. F. D. 5, b. 116-d; blagajnik: Polane Ivan, 409 Ohio Street; vsi v Johnstown, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo v dvorani dr. Triglav.

Zaveznik, št. 3, Franklin-Conemaugh, Pa. Predsednik: Andrija Urban, 324 Oak St.; tajnik: Louis Kratina, b. 218; blag. Anton Č. k., b. 705; vsi v Conemaugh, Pa. - Seja vsako 3. nedeljo v Slov. Izobraževalnem Domu.

Zavedni Slovenec, št. 4, Lloydell, Pa. - Predsednik: Franc Meglič, Beaverdale, Pa.; tajnik: Anton Gerbec, box 35, Lloydell, Pa.; blagajnik: Matija Hribar, b. 35 Lloydell, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo.

Avstrijci, št. 5, Ralphon, Pa. - Predsednik: Mihail Zibert, b. 34; tajnik: Anton Resnik, box 91; blagajnik: Martin Korosec, box 205. Vsi v Ralphon, Pa. - Seja vsako tretjo nedeljo.

Zvesti Bratje, št. 6. - Predsednik: Anton Istenc; tajnik in blagajnik: John Kralj, b. 227, Garrett, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo.

Jedinstvo, št. 7. - Claridge, Pa. - Predsednik: Michael Praznik, b. 411; tajnik: Alojzij Jenič, b. 411; blagajnik: Josip Pivce, box 28. Vsi v Claridge, Pa. - Seja vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Slov. Narodnem Domu.

Planinski Raj, št. 8, Dawson, N. Mex. - Predsednik: Josef Zagar, tajnik: Mich. Selan, b. 1015; blagajnik: Mihail Krivec, b. 106. Vsi v Dawson, N. Mex. - Seja vsako tretjo nedeljo.

Zavedni Stajerci, št. 9, Johnstown, Pa. - Predsednik: Gaspar Galez; tajnik: Fred. Horvat, c. o. Memorial Hospital; blagajnik: Jakob Puntar, b. 54, R. F. D. 7, Vsi Johnstown, Pa. - Seja vsak tretjo nedeljo v Cello, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo v Uniontown, Pa.

Zarja Svobode, št. 11, Dunlo, Pa. - Predsednik: Louis Strle; tajnik: Franc Kaucič, b. 73; blagajnik: Ivan Dolez, b. 214. Vsi v Dunlo, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo.

Danica, št. 12, Hellwood, Pa. - Predsednik: Mihail Blagovick; tajnik: Louis Kitt, b. 385; blagajnik: Franc Korelec, b. 144. - Vsi v Hellwood, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo.

Veselnja, št. 13, Bazarlev, Pa. - Predsednik: Franc Segula, b. 34, Hostetter, Pa.; tajnik: Ivan Salimich, b. 57, Hostetter, Pa.; blagajnik: Anton Rak, b. 53, Hostetter, Pa. - Seja vsako drugo nedeljo ob 2. h. pop.

Moj Dom, št. 14, Orient, Pa. - Pred. Ant. Črnogorac, b. 102, Republic, Pa.; tajnik: Frank Grams, box 208, Republic, Pa.; blagajnik: Anton Grzinič, b. 208, Republic, Pa. - Seja vsako 2. nedeljo v Cardale, Pa.

Slovac, št. 15, Sopris, Colo. - Predsednik: Silvester Berantia, box 192; tajnik: Louis Jahn, box 106; blagajnik: Joseph Rubnic, box 106, vsi v Sopris, Colo. - Seja vsako 1. nedeljo v prostorih sobrata Ivan Konjigala, v Piedmont, Colo.

Bratstvo, št. 16, Buxton, Iowa. Predsednik: Franc Zajec, b. 410; tajnik: Frank Raspotnik, b. 683; blagajnik: Franc Raspotnik, Jr., b. 683. Vsi v Buxton, Ia. - Seja vsako prvo nedeljo v prostoru sobrata Anton Tomšiča.

O. Seja vsako prvo nedeljo ob 8. uri do polnoči, v dvorani društva sv. Barbare, Haydsville, Ohio.

Darragh, Pa., št. 39. - Predsednik: Jozef Hauptman, b. 140; tajnik: Ivan Babar, b. 116; blagajnik: Ignac Založnik, b. 439. Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

Orel, št. 40, West Newton, Pa. Predsednik: Andrej Povrh, R. F. D. 2, b. 27; tajnik: Andrej Ogrin, R. F. D. 2, b. 134; blag.: Jozef Zorko, b. 50. - Vsi v West Newton, Pa. - Seja vsako četrto nedeljo dopoldne za prihodnji mesec.

Jutrzanja Evesda, št. 41, Cleveland, Ohio. - Predsednik: Jozef Blatnik, 3382 E. 82nd St.; tajnik: Jozef Vandal, 3574 E. 78th St.; blagajnik: Anton Erjavc, 3735 E. 77th St. Vsi v Cleveland, O. - Seja vsako drugo nedeljo v dvorani rojaka Tomazina.

Glavi Slovenec, št. 42, Oglesby, Ill. - Predsednik: Louis Klopčič; tajnik: Jos. Meglič, box 99; blagajnik: Frank Nadvojni, b. 401; vsi v Oglesby Ill. - Seja vsako prvo nedeljo.

Sava, št. 43, Portage, Pa. - Predsednik: Karol Šmek; tajnik: Jurij Raspotnik, R. F. D. 1, box 77; blagajnik: Martin Raspotnik. Vsi v Portage, Pa., R. F. D. 1, b. 5. - Seja vsako tretjo nedeljo.

Cliff Mine, Pa. - Predsednik: Cliff Mine, Pa.; tajnik in blagajnik: Jozef Sivce, b. 733, Imperial, Pa. Seja vsako drugo nedeljo.

Mirni Dom, št. 45, Johnstown Pa. - Predsednik: Mat. Pečjak, 287 Cooperdale Ave.; tajnik: Gregor Hrašček, 407 Eighth Ave.; blagajnik: Martin Klinar, 708 Chestnut St. Vsi v Johnstown, Pa. - Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Sv. Cirila in Metoda.

Južni Premogar, št. 46, Alix, Arkansas. - Predsednik: Math. Starman, b. 197, Alix, Ark.; tajnik: Louis Oster, b. 147, Alix, Ark.; blagajnik: Jurij Kokalj, R. F. D. b. 77, Altus, Ark. - Seja vsako drugo nedeljo.

Slovenski Bratje, št. 47, Avella, Pa. Predsednik: Martin Obed, box 187; tajnik: Dominik Feltrin, b. 167; blag.: Alojzija Dolinar, b. 72; vsi v Avella, Pa. - Seja vsako drugo nedeljo.

Slovenski Mladenci, št. 48, Aurora, Ill. - Predsednik: Ivan K. Maršič, R. I. b. 228; tajnik: Anton Verbič, 635 Aurora Ave.; blagajnik: Ivan Baskovič, 613 Aurora Ave. Vsi v Aurora, Ill. - Seja vsak drugi četrtki ob 8. uri zvečer v dvorani na Hauken Ave.

Clevelandске Slovenke, št. 49, Cleveland, O. - Predsednica: Ivana Smrdel, 3552 E. 82. St.; tajnica: Ana Smrekar, 3551 E. 80. St. E.; blagajnica: Mary Martinčič, 3559 E. 81st St. E. - Vse v Cleveland, O. - Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

Proletarec, št. 50, Franklin, Kans. - Predsednik: Jozef Pechnik, Arma, Kans.; tajnik: Frank Dobrotinšek, b. 251, Franklin, Kans.; blagajnik: Ivan Apar, P. O. Franklin, Kans. - Seja vsako tretjo nedeljo.

Delavec, št. 51, Cleveland, O. - Predsednik: Franc Mikše, 1163 E. 61st St.; tajnik: Ed. Branisel, 1173 E. 61st St.; blagajnik: Fran Budič, 1206 E. 55th St. Vsi v Cleveland, O. - Seja vsako drugo ned. v mes. ob 9. uri dop. v Birkovi dvorani.

Ljubljanski Grad, št. 52, DeKalb, Ill. - Predsednik: Pavel Košir, 1409 State St.; tajnik: Franc Keržič, 1317 Market St.; blagajnik: Fran Prebil, 1142 Market St. Vsi v DeKalb, Ill. - Seja vsako drugo nedeljo pri sobratu Fr. Keržič.

Slovenski bratje, št. 53, Richmond, W. Va. - Predsednik: Matija Simčič; tajnik: Alojzij Prelas; blagajnik: Franc Koss, vsi b. 729 v Richmond, W. Va. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

Karol Učekar, št. 54, Rockwood, Pa. - Predsednik: Jozef Hočevar, b. 184; tajnik: Anton Hočevar, box 184; blagajnik: Mihail Hočevar, b. 184; vsi v Rockwood, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v prostorih sobrata Ant. Hočevar.

Vrh Planin, št. 55, Crabtree, Pa. - Predsednik: Franc Trafila, b. 95; tajnik in blagajnik: Andrej Jereb, b. 92; vsi v Crabtree, Pa. - Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Andrej Jereb.

Skala in Balkan, št. 56, Pittsburgh, Pa. - Predsednik: Anton Horvat, 531 Suisman St.; tajnik: Ivan Simeončič, 1152 Fayfar St.; blagajnik: Franc Vilhar, 814 Carpenter Alley. Vsi v N. S. Pittsburgh, Pa. - Seja vsako 1. nedeljo v K. S. D. v Pittsburgh, Pa.

Caven, št. 57, Carrollton, O. - Predsednik: Martin Cermelj; tajnik: Ciril Stibilj, b. 404; blag.: Josip Dovgan, vsi box 404, v Carrollton, O. - Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martina Cermelja.

Rudar, št. 58, Canmore, Alta, Canada. - Predsednik: Anton Polutnik, b. 185; tajnik: Josip Stribar, b. 201; blagajnik: Fran Kralj, b. 179; vsi v Canmore, Alta, Canada. - Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Frank Kralj, ob 9. popoldni.

Slovenski Fantje, št. 59, Maynard, Ohio. - Predsednik: Jozef Bajda, b. 55; tajnik: Max Jerchin, b. 254; blagajnik: Fr. Spendal, b. 243. Vsi v Maynard, Ohio. - Seja vsako drugo nedeljo v dvorani g. Jos. Hrabak-a.

Moonrunski Trpin, št. 60, Moon Run, Pa. - Predsednik: Fr. Dolinar, b. 342; tajnik: Anton Petrovič, b. 134; blagajnik: Anton Pitar, b. 204, Moon Run, Pa. - Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 10ti uri dopoldan v dvorani sv. Barbare.

Napredni Slovenci, št. 61, Ga-v. Ind. - Predsednik: George Lasič, 1106 Jefferson St.; tajnik: Niek Vučkinič, b. 30; blag.: Matija Lasič, 1106 Jefferson St.; vsi v Gary, Ind. - Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Ivan Ivančič.

Benško društvo Sokol, št. 63, Cleveland, Ohio. - Predsednica: Zofija Birk, 1143 E. 63 St.; tajnica: Frančiška Tržbančič, 1177 Norwood Rd.; blagajnica: Frančiška Laurid, 6121 St. Clair ave.; vse v Cleveland, O. - Seja vsaki prvi tork v mesecu.

SOCIALIZEM IN OSEBNOST.

Veliko je ljudi, sicer dobrih in pametnih, ki jim je socializem sicer z ene strani simpatičen, ki pa se ga vendar natavnost boje, in če se ne bore proti njemu, vsaj ne ganejo z mezinem, da bi pomagali njegovemu gibanju in ga pospešili.

Boje se, da primaša socializem za velika dela, ki pa se bolj kakor svobode za svoje življenje in delovanje. Društvo, v katerem bi jim bilo od konec do kraja vse predpisano, kjer bi bilo vse njihovo življenje pod večnim nadzorstvom, kjer bi morali vsako svojo misel podvreči misli večine, kjer jim ne bi ostal noben kotiček za njihove skrivnosti, ki so jim draga prav zato, ker so skrivnosti - tako društvo ne bi bilo zanje le nezmožno trpljenje, ampak bi zdrsnilo njihovo moč, ubilo njihov polet in unčilo najboljše, kar bi mogli dati človeški družbi.

O socializmu je res precej razširjeno mnenje, da hoče stlačiti ves svet v nekakšno ogromno karsarno kjer se bo vse človeška plemen gibal kakor velikaška mašinerija in kjer bo za korist družbe osebno svoboda.

Socializem spravljajo v nasprotje z individualizmom in mislijo, da ni za človeštvo mogoča druga alternativa kakor ta: Absolutna pravica osebnosti ali pa absolutna pravica družbe. Kaj pomeni absolutna pravica osebnosti, nam približno kaže sedanja kapitalistična družba. Ta pravica vodi neizogibno do načela, da je močnemu in brezobzirnemu vse dovoljeno. On sme uživati destkat, dvajsetkrat več kakor drugi; če ne more použiti vsega, kar nagradi, sme nakladati kupe, polniti skladišča, bodisi da stradajo množice drugih zaradi tega.

Zaradi pravice ene osebnosti lahko pogine vsaka pravica tisočih drugih osebnosti. In ne more se niti trditi, da je taka absolutna osebnost res najmočnejša in boljša od drugih. Kajti moč za izkoriščanje ne daje v kapitalistični družbi posamezniku pridoda, ampak denar. Izkoriščevalac je lahko navaden slabotnej na duši in na telesu; z denarjem s lahko kupi glave, ki morajo misliti zanj, roke, ki morajo delati zanj. Lahko je napol slep, brez zmisla za barve in oblike; denar mu dovoljuje, da napolni stene svojih salonov z umetvori največjih mojstrov in okraje za to užitek tisoč ljudi, katerim bi bil bolj namenjen. Grd in oduren je lahko, ali z denarjem si lahko kupi ljubezenske naslade, po prirodi namenjene drugim.

Absolutna pravica osebnosti vodi v tiranstvo in suženstvo. Ona ne daje svobode, temveč jo uničuje. Kdor ljubi svobodo, se ne mora ogrevati za skrajni individualizem. Ali tudi absolutna pravica družbe bi bila nezmožna. Tudi ona bi pomenila tiranstvo. Toda socializem nima z njo nič opraviti.

Človek je individualnost. Čim razvitejši je, tem bolj čuti to. Individualnost zahteva svobodo in jo potrebuje kakor pluća zraka, kakor riba vode, kakor zemlje rastlina. Brez svobode zamre individualnost, kakor povne cvetlica brez vlage.

O tem ni bilo nikdar dvoma med socialisti. In socializem ne stremi po armadi na mrtvo dresiranih rekrutov, temveč po organizirani družbi, svobodnih ljudi, po družbi, ki bo individualnosti dala in zajamčilo toliko svobode, kolikor jel le more uživati posameznikom; ne da bi se tedaj škodovali družbi.

Socializem je v prvi vrsti in pretežno gospodarski problem. Anarhija kapitalističnega gospodarstva omogoča izkoriščanje, zahtevanje pravic in uničevanje osebnosti. Da pride osebnost do svoje naravne veljave, je treba gospodarskega sistema, ki prepreči dosedanje izčrpanje množice v prid posameznikom; treba je sistema, ki bo služil družbi. To je sistem družbeno organiziranega dela in ta je tedaj mogoč, ako so delovna sredstva last družbe.

V tem ni nič krivičnega; zakaj delo zahteva privoda; torej ga sme zahtevati tudi družba, ki bo zato svojim članom delavcem dala, kar potrebujejo, to se pravi, kar so družbeno producirali.

S tem bo družba človeku zagotovila najboljše življenje, ki bo po stanju vede, tehnike, kulture mogoče.

In šele s tem bo individualnost dobila neodvisnost in podlago za svobodno življenje.

Socializem ne uničuje svobode, ampak jo primaša.

Dopisnik italijanskega "Resto del Carlino" iz Bolonje poroča iz Pjesečna na Poljskem: Po polju grem, tja v en dan. Čemerem krokak sedi na drevesu. Krokak, glavna sem povešeno, vrat iztegnjen. V polmraku opazim majhno vilo v zapuščenem vrtu. Na balkonu je ostal napis: "Vila Valerija." Goličava se razprostira tja do novih gozdnatih mej. Na pročelju dve veliki luknji štrita vame kot očeni votlini iz lobanje. Streljali so sem, tepli so se tukaj notri kot nori. Sobe so polne slame. Po tleh vidim izstreljene patrone med sivim krompirjem in storži zlijnatih glav. Smrad po hlevu. Jedilna soba je preklana kot granatno jabolko. Ali ni več otrok tukaj? Senca zastorov, klaviatura, prsti namazani s črnimi, kje je vse t? "Mama, ali smeni na vrt?" - Kakšen molk! Kakšen molk! Ali je na Poljskem vse mrtvo? Ali ni nihče prišel nazaj v hišo? Temen hodnik, stena se je zgrudila. Med razvalinami nogavica vojaka, napojena s krvjo, stol, obložen z rdečim zametom. Semitja račun; tudi dijaka so imeli tu. Pod oknom kamizola s trakovi, na pragu verande kip nekega pesnika. To je bila gotovo spalna soba. Na mali mizici dva para ženskih čevljev, nedotaknjena; tragedija je šla neopažena mimo njih. Morebiti čakata bele roke, da si izbere enega ali drugega, pomisljujoč, ker spanje je ravno kar šele odbežalo.

Tedaj se mi skreči sree, mislim, da hodim med razvalinami lastne hiše, med relikvijami znanih in ljubih oseb.

Vojna! Da, to je vojna! Razumel sem, to je vojna. Lahko jo vodim, poznam jo v popolni istinitosti, neposredno, do dna jo poznam, natančno. Vse, kar sem doslej videl, strehni jarki, topovi, armade, vse to je bila slaba predpra pravne vojne. Groza me je, bežim, za menoj pa štrita votlini iz lobanje.

Zopet se je enkrat pokazalo, kako zanesljiva je človeška pravdnost Topot prihaja zgreed iz Italije.

Sicilijanec Erazem Vasallo, obtožen umora, je prebil v ječi 38 let. Dva njegova druga, obtožena in obsojena na dosmrtno ječo, sta v zaporu umrla. Erazem pa je prebil 38 let. Te dni je umrl eden njegovih sorodnikov, ki je priznal na smrtni postelji, da je on izvršil umor, zaradi katerega so bili obsojeni Erazem in njegova brata. Erazem je bil izpuščen iz zapore brez odškodnine za to, da je po nedolžnem moral sedeti 38 let. Vrgli so ga na ulico in mu niso dali niti vinarja. Prosačiti je moral, da je nabral toliko denarja, da si je mogel kupiti karto v domovino. Ko je prišel domov, ni jedel tri dni ničesar, ker ni imel denarja. V Neopolju se je izgubil, ker je bilo mesto vse ponovljeno, odkar ga ni videl. Ko je slišal, da mu je umrla žena in da so mu poginili otroci obede, je nehal govoriti in boje se, da pride od žalosti in bede ob pamet.

Služaj je sam na sebi nezasišan. Ni pa edini v zgodovini človeške justicie. Doslej je sploh malo dežel, v katerih bi po nedolžnem obsojen človek dobil odškodnino od države. Seveda je vsa v takem kričečem slučaju lahko storila izjema tudi brez zakona.

Ampak se druga misel se vsiljuje. Kaj, če bi bilo sodeče pred 38 leti vse tri obsodilo na smrt? Sedaj prisločki država Erazmu še lahko na pomoč. Če bi ga obesili, ne bi mogla ničesar storiti, tudi če bi imela najboljše voljo.

Taka strašna znota - in vsa justicija je zmotljiva - je pač nepremagljiv argument proti smrtni kazni.

Ako čitaš Proletarca, pa spoznaš, da je dober list in te zanima, tedaj ga pokaži še tovarišu in mu ga priporoči, da bo tudi on to isvedel, kar izveš ti in se rautič, dešar se učiš ti. To bo duševni dobiček zate in zanj.

BLAZ NOVAK

Tajnik S. D. P. Z.

Stranka

KLUBOM J. S. Z. NA ZNANJE.

Bavnikar je izšla strankina platforma (načelna izjava) in program za l. 1916. Ta izjava bo veljavna sedaj nadaljna štiri leta in bo vodila naše agitacije in propagande. Treba je torej, da jo pozna in razume vsak aktiven član J. S. Z.

Kej je količina omejena — tiskalnice je samo 2000 — naj klubi sežejo takoj po njej, da ne bo prepozno.

Cene so sledeče: 50 listov 40c, 150 listov 75c, 200 listov \$1.50. Poština prosta.

Naroča se pri tajništvu J. S. Z., 803 W. Madison St., Chicago.

Tajništvo J. S. Z.

INDIVIDUALNE GLASOVNICE J. S. ZVEZE.

Chicago, Ill. Za izvolitev gl. odbora, gl. tajnika in slov. odbora za upravo "Proletarca," sem danes razposlal vsakemu posameznemu sodrugu glasovnico, katero naj vsak član kluba pravilno izpolni, ter jo do- diši pošlje pravilno izpolnjeno tajniku kluba, ali pa naj jo prinese s seboj na sejo kluba, ki se vrši 16. marca ob 8ih zvečer.

Vse sodruge in vsakega posameznega opozarjam, da gotovo izpolni poslano mu glasovnico ter jo izroči tajniku, to pa iz razloga, ker so sedanje volitve glavnih odborov in posebno še glavnega tajnika zelo važen faktor za nadaljni razvoj slovenske sekcije J. S. Z. Kot razvidno, sta predlagana za gl. tajnika sodrug Frank Petrich in sodrug Jos. Filipovich. Prvi — sodrug F. Petrich — nam je vsem znan kot delavec, vztrajen, točen in nepristranski; vsak tajnik kakor tudi posamezen član klubov, ve, da je sodrug Petrich izvrševal svoje dolžnosti kot sedanji glavni tajnik v splošno zadovoljstvo članstva J. S. Z. Sodruga Petrich je sprejel ponovno kandidaturu za gl. tajnika z zavestjo, da je storil vse, kar je bilo v njegovi moči, da prevečta J. S. Z. in kot tak je vreden popolnega zaupanja in priznanja, da cenimo njegov trud in napore. Marsikateri sodrugovi misli, da je vestno, pravilno in točno izvrševanje urada gl. tajnika lahka in enostavna reč. Toda temu ni tako. Urad gl. tajnika je naporen, zahteva zmognega, neustrašenega in nepristranskega mo- ža, ki ima ali je imel izkušnje ali pa energijo, da postane vesten, točen in vztrajen delavec, ki je glava, takorekoč vodja vse organizacije.

Naj klub je razmotrival vprašanje sedanjih volitev in je iz navedenih razlogov priporočil članom, naj glasujejo za sodruge Petricha. To seveda ni obvezen sklep, ker ima vsak član svobodo volitve; klubu se je pa zdelo v interesu napredka naše zveze koristno, da izreče v tej stvari svoje mnenje.

O sodrugu Filipovichu vsaj jaz nisem še nikdar bral kajkega dela, da bi mogel soditi njegovo znanje. Raditega tudi ne morem o njem vedno pisati. Sodrugom je pač na razpolago volitev — morda ga sodrugi znajo bolj poznajo.

S tem učenjem sodrugom morda kaj sugerirati, da naj volijo tega ali onega. Ne. Vsak sodrug naj glasuje po svojem lastnem prepričanju. Saj so zato volitve. Ali vsak klub in vsak član ima pravico in v gotovih slučajih tudi dolžnost, da izreče svoje mnenje in svoj svet.

Po naših nazorih ni v takem uradu, kakoršno je Zvezino tajništvo, dobro preveč eksperimentirati. Za uspešno opravljanje tega posla je treba izkušnje in prakse in oboje si je sodrug Petrich, kakor vemo, pridobil.

Klub št. 1. ne smatra za privilegij, da je tajnik Zveze Slovenec. Saj ni doslej bil vedno Slovenec in tudi pridejo še časi, ko bo Hrvat ali Srb na njegovem mestu. Toda praktično prihaja zelo v poštev, da razume sodrug Petrich precej dobro srbo-hrvatsko in da bi se dela v tajništvu zelo kompli- ciralo, če bi moral biti za slovenske posle še kdo drugi tam, ki bi bil takorekoč drugi tajnik.

Naša doba je zelo resna in polna kriz. Že zaradi tega je važno, da se ohrani v stranki toliko stalnosti, kolikor je mogoče.

To ne pomeni nikakršne nezaup- nica napram drugemu kandidatu; kjer je več kandidatov, mora biti vedno nekateri pripravljeno, da ne bodo izvoljeni. Gotovo pa nam je vsem ležeče na upredu in razvoju naše Zveze in naše stranke.

Vse člani kluba št. 1 posebno vabim, da se zanesljivo udeležijo prihodnje seje. Razum volitev imamo še druge zelo važne zadeve na dnevnem redu, ki se morajo rešiti na tej seji.

Želeti je, da bi nekateri člani pogledali v članske knjižice, koliko znanj jim še manjka do febru- arja.

S socialističnim pozdravom Louis F. Truger, tajnik, 2759 So. Avers, Ave.

Chicago, Ill. Zadnje nedeljo je bilo v dvorani S.N.P.J. drugo predavanje, ki ga je priredil Jugoslovanski socialistični klub št. 1 v tekoči sezoni. Predaval je sodrug Kristan o predmetu "Konec sveta" in znatna udeležba je pokazala, da narašča med tukajšnjimi rojaki zani- manje za znanstvena vprašanja.

Tretje predavanje priredi klub v nedeljo 25. marca, ob pol treh popoldne v dvorani S. N. P. J., 2657 So. Lawndale Ave. Predaval bo sodrug Etbin Kristan o predmetu

Življenje sveta.

Prerajajoči klub upa, da bo udeležba še številnejša, kakor na zadnjem predavanju in ne išče drugega zadoščenja, kakor spoznanje, da je s tem delom ustrezno čim širšemu krogu tukajšnjih rojakov. Opazili smo tudi lepo število zunanjih sodrugov in veselilo nas bo, če jih vidimo zopet.

Predavanje je javno in brezplačno. Vsakdo je povabljen in dobro došel. Sodrugi in rojaki so le naprošeni, da pridejo po možnosti pravočasno, ker se v razmerno mali dvorani poslušaleci s poznejšim prihajanjem motijo. Kdor je bil z dosedanjimi predavanji zadovoljen, naj pripelje prihodnje še svoje prijatelje.

Louis F. Truger, tajnik.

Cleveland, Ohio. V nedeljo, dne 11. marca ob 2. uri pop. se vrši seja slov. soc. kluba št. 27. Vsi člani so vabljeni, da se iste v polnem številu udeležijo. Obiskovanje klubovih sej bi morala biti prijetna dolžnost vsakega delavnega sodruga.

Tajnik.

Cleveland, O. Slovenski socialistični klub št. 27, je sklenil prirediti letošnjo zimno več predavanj, katera bi morala zanimati vsakega delavca. Ta predavanja se bodo vršila enkrat na mesec za dobo 6 mesecev in sicer:

v nedeljo, dne 25. marea: "Naše politične stranke," v nedeljo, 22. aprila: "Naloge delavske politične organizacije," v nedeljo, dne 27. maja: "Socialistična stranka in mestna uprava."

Ta predavanja bo obdrževal sod. Matt Petrovich in se bodo vršila v klubovih prostorih, na 5607 St. Clair Ave. Namen teh predavanj je, podučiti slovenske delavce v Clevelandu, kolikor mogoče, o programu in ciljih soc. stranke in o nalogah politične organizacije.

Po predavanju bo vedno sledila splošna diskuzija in se bodo dali odgovori na morebitna vprašanja.

Vsi rojaki v Clevelandu se vabijo, da se udeležijo tega predavanja. Matt Petrovich, tajnik.

Chisholm, Minn. Jugosl. soc. klub št. 22 ima svojo redno sejo v nedeljo 11. marea ob 8 zvečer v klubskih prostorih 212 Poplar St. Vsi sodrugi se pozivajo, da se seje polnoštevilno udeležijo. Vsak član naj gleda, da pripelje vsaj po enega novega člana s sabo, da pomnožimo svojo bojno četo.

M. E. Sostarič, tajnik.

VAŽNO ZA SODRUGE!

Poleg obilnatne izdaje Proletarca izdamo letos "Prvomajniško" publikacijo še posebej na finjšem papirju, in v obliki leposlovnega lista (Magasin). Velikost te posebne izdaje bude 11 1/2 x 8 1/2, toraj ista dolžina in širina, kot jo ima list "Čas". Ker bude ta po-

sebna izdaja imela drugačno obliko kot regularni Proletarec, zato ne bodo mogli iste raspisati po drugem poštnem razradu. Treba bude toraj gledati, da se pokrijejo stroški. Kako? Z oglasi! Sklenili smo, da ako dobimo za vsaj tri strani oglasov, da bomo dali potem čitateljem najmanj 16 strani samega izbranega čtiva in lepih slik. Kdor izmed sodrugov misli, da bi bilo mogoče dobiti kakšen oglas, dotični naj takoj piše po listino. Provizije od oglasov za to posebno izdajo damo ravno isto kakor od Koledarja. Mi upame, da izdamo to posebno številko od 15.000 do 25.000 listov. Vsi oglasniki morajo biti v rokah upravnika najkasneje dne 14 aprila, ker takoj začetkom druge polovice meseca aprila to izdajo razpošljemo, da sodrugi lahko razprodajo do prvega maja. Sodrugi nam delo. Čim več bo oglasov, tim več bo dohodkov, in več bo dohodkov, toliko lepša in večja bude "Proletarčeva" prvomajniška leposlovnna revija.

Upravništvo.

LISTU V PODPORO.

Louis Britz, Gleneoe, O., 50c. — Andrew Pogachar 25c, Louis Snider 25c, John Lenko 25c, Joe Kraime 25c, Martin Rozic 25c, John Koss 25c, Anton Bucher 25c, Anton Magister 25c, Albert Hrast 25c. Vsi v Milwaukee, Wis., in poslano po Hrastu. — John Maichin, Cicero, Ill. \$1.00. — Jos. Bažič 25c, Louis Flere 10c, Oba v Herminie, Pa. — Frank Šavs, Chicago \$5.00.

Vsega \$ 9.10
Zadnji izkaz 39.85
Skupaj \$48.95

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Potrjim srecem javljam vsem svojim prijateljem in znancem, da mi je 19. februarja ugrabila kruta smrt mojo ljubljeno soprogo KATARINO MAJHIN.

Pogreb drage pokojnice se je vršil 24. februarja na Češko Narodno pokopališče. Zahvaliti se moram članicam društva št. 47 S. S. P. Z., ki so oskrbele, svoji pokojni sestri pogreb in ji k- pile krasen venec kot zadnji spomin. Posebno se pa zahvaljujem Mrs. A. Duller, ki je oskrbovala do pogreba pokojnice osirotele otroke in ki mi je šla povsod na roko. — Iskrena hvala tudi vsem, ki so se udeležili pogreba.

John Majhin, soprog, in otroci.

RAD BI IZVEDEL

za naslov Charlie Zalezina. Nekdaj je bival na Sublet, Wyo. in pozneje v Alta, Utah. Zelo bi rad zvedel, kje je sedaj. Morda kdo zna za njega, ali pa naj se sam oglasi.

John Jamšek, Box 126 Sublet, Wyo.

Ruski list "Svjat" poroča: Menih Kozma, ki ga časte v grški cerkvi kot svetnika, je zapustil več zanimivih prerokih glede Balkana in vsega človeštva. Menih Kozma je bil rojen leta 1778 v grški vasi Apokoron in je vse življenje posvetil družbitvi in osvobodjenju svojih rojakov. "Prišel bo čas," pravi menih Kozma v svoji prerokbi, "da bodo ljudje obevali med seboj s pomočjo žice; v Rusiji živeči ljudje se bodo pogovarjali z omni na Angleškem, kakor da bi bili sosedje. Ljudje bodo izmislili voz, ki bo hitreje tekkel, kot zajec, Jonski otoki bodo prej osvobojeni, kakor Epir (južna Albanija). Če boste videli na stolne ladij zbirati se ob grških obalah, naj bežijo žene, otroci, starčki v gore, da ne bodo padli pod mečem antikristov; potem pa pride dan, da bodo zvezni krščanski vladarji korakali v Carigrad. Tedaj bo tekla kri v taki meri, da bo lahko v nji plavalo jajce. Srečen tisti, ki dočaka tiste dni. Turki bodo razpadli na tri dele: En del jih pade v vojni, drugi del se umakne v Azijo in tretji del se pokristjani in ostane v Evropi. Nobeden teh, ki jih poznam, ne dačaka tistih dni, njihovi otroci bodo pa morda doživeli tiste čas."

Pa ne da bi upal knez Galicin na podlagi tega prerokanstva v osvoboditev Carigrada?

Goethe je dejal nekoč, da kažejo pregovori značaje narocov. Iz pregovorov, ki jih je nabral japonski pisatelj Sanday, so tuči vidni to:

naslednjem par japonskih pregovorov: Bolje je orati, kakor pa verze kovati. — Delo, ki prinese mnogo zaslug, se ne deli z drugim. — Siromaštvo ne doseže marljivosti. — Z vprašanjem se vsi začasno osramotijo, z nevpričanjem pa za vse življenje. — Kadar se izposojeje, je blago lice, kadar pa vrača, srdito. — Ljubezem do umetnosti se ne naredi umetnika. — O vinu govori dva pregovor: Eden pravi, da je vino najboljšje zdravilo, drugi pa, da je vino strup vseh strupov. — Željbi ne spadajo v juho. — Kdor ve, kaj je bol, ta niti povoda ne da za njo. — Zanimivi so korejski pregovori, kakor jih pričbuje Erkerdt iz Seula: Pošteci minister ne služi dvema kraljema, niti krepkostna žena ne spoštuje dveh mož. — Ako je voda v gori motna, tedaj je tudi v dolini; ako so predstojniki zlobni, so tudi njihovi službenici taki. — Vsak dan reče trikrat, da uare (to je, laže in pretirava). — Kadar izvleče koga iz vode, bo zahteval še svojo izgubljeno torbo.

Evropa šteje nad 160,000 zdravnikov. V razmerju s številom prebivalcev ima Anglija 7 zdravnikov na vsakih 10,000 oseb, Italija, Francija in Nemčija pa samo po 5. To razmerje je v velikih mestih seveda mnogo ugodnejše, in v tem pogledu je prvi Berlin s 3384 zdravniki. Znamenite so tudi nekatere medicinske knjižnice; prva med njimi je knjižnica medicinske fakultete v Parizu s 175 tisoč zvezkov; slede ji knjižnice petrograjske akademije, kraljevske kolegija v Edinburgu in medicinske družbe v Londonu, z bogastvom knjig, ki sega od 170 tisoč do 270 tisoč zvezkov.

Med vojaštvom ob mehiški meji je plućnica epidemčno nastopila. Trideset mož v El Paso je obolelo in so jih morali v tabo- ru dati v karanteno. Trajala bo karantena dva tedna; vendar pa ne bo ovirala ukazanege povratka milijnih čet.

Vlada je zahtevala 400,000 dolarjev za komisijo, ki naj bi preiskavala draginjo živil v Zedinjenih državah. Senadni odsek za volitve je črtal to zahtevo in s tem pokazal, da imajo vendar celo v senatu večsi kaj pameti v glavi. Tistih 400,000 dolarjev bi bilo v resnici zapravljen denar. Če vlada še zdaj ne ve, odkod je draginja živil, je tudi ta preiskava ne bi poučila.

Republika Panama se je začela pripravljati na sodelovanje z Združenimi državami v slučaju vojne z Nemčijo. Predsednik Valdez je priporočil zbornici, da naj ustanovi elastično armado, ki bo predvsem pomagala ameriškim četam čuvati Panamski prekop. Ob enem je Valdez priporočil, da se odpravi carina na importiran živež.

STRELCI V ŽIVALSTVU.

Narava je knjiga polna čudežev; žal, da jih človek ne opazuje zadosti. Kar je videl včeraj, vidi danes in vsakdanje mu je postalo; tako hodi po zemskih tleh kakor kraljevič po kraljevih palači, ne menec se za skrivnostne zaklade, ki ga vsepovsod obdajajo. — In vendar je v naravi vse ustvarjeno z namenom.

Stavbenik, ki zgradi veliko palačo, ne sme porabiti ne enega kamna v zgradi po nepotrebnem, ali mora kamen nositi, ali kinčati; če ne dela ne enega, ne drugega, ni več stavba lepa ter ne bo v čast umetniku. Tako v naravi nič ni slučajno, vse je namenoma tako ustvarjeno, kakor vidimo, vse ima bližnji in zadnji svoj namen.

Narava je vsa polna čudežnih pojavov. Temeljita spoznanja so v zadnjem času dala spoznati naravoslov- cem, da nahajajo med živalmi tudi neki topničarji, ki za svojim plenom — streljajo! Razume se, da pri tem ne rabijo ne smodnika in ne svinčenk, a vendar streljajo. Tak topničar je riba "Toxotes jaculator", ki se najde v Sijamskih potokih in rekah. Kakor se postavijo eden za drugim v primerni razdalji, tako plavajo Toxotes strelci v trumah, lepo eden za drugim in skrbno opazujejo z velikimi, rumeng obrobjenimi očmi obrežje. Posebno opazujejo iz vode rastoče močvirne rastline. Ko lovec zapazi muho sedečo na listu, ali pa zagleda kako drugo žuželko brizgno kapljico vode na svoj plen. Le redkokdaj ustrelj mimo, navadno sadene svoj plen zelo natančno in ta se zvrne v vodo, ali pa vsaj pade s sedeža. Med tem poskoči ribica iz vode ter zagradi svojo artve. Za to streljanje ima Toxotes posebne mišice v grlu, ki se stisnejo in brizgnejo vodo na prav enak način, kakor se brizgne voda iz brizgalnice.

Drug strellec mravljinčji lev. Ta živalca ni rjoveč lev, ki hodi okrog ter išče, koga bi požrl. Mravljinčji lev je mala žuželka in sicer niti žuželka, marveč le ogrec neke žuželke; v mehkih tleh si napravi jamice. Stvarca koplje te jamice zadnjiški gredč; najprej nareže v okrožju brazdo, potem drugo manjšo in obenem globlje, razrito prst pa meče z glavo črez rob. Ko je jama dosti velika, skrije se žival ob vznožju ter preži na mravljo ali drugo žuželko, ki bi padla v jamo. Če pa tuja živalca noče v jamo, ali če je padla vanj in hoče zbežati, zajame lev z glavo in kleščami pešično peka ter ga krepko zažene za begunom, ki zadet od strela pade nazaj, ter tako postane žrtev zvitega in spretnega roparja.

Tretji strellec v vrsti topničarjev je neka gosonica Sflingida. Da se ta zelo škodljiva golazen preveč ne namnoži, je Bog ustvaril neko muho (Ichneumonidae), ki gosonice preganja in uničuje. Samica Ichneumoneide polaga namreč svoja jajca v matni špeh žive gosonice, kjer se razvijajo ogreci. Gosonica jih mirno prenaša, a ko se zaplete v bubec, mora poginuti, ker so ji ogreci Ichneumoneide požrli vso maščobo. Pa gosonica pozna svojega sovražnika. Ko se ji približuje, ga opljuje s žlednim sokom, ker ga misli tako pregnati; večsih se ji posreči, večsih pa seveda tudi ne.

Hrftobol

ALI STE SLABI?

Ako ste šibki slabi, ako občutite na trebuh, ako imate drugo težo in ako je vaš prebavni sistem iz pola, tedaj ršite

Severa's Balsam of Life
(Severov Življenjski Balsam).
On odpravi zaprtje in utrdi ves sistem.
Cena 75 centov. V lekarnah.

nastane navadno vsled nereda v obistih in zahteva takošnjo zdravniško pozornost.

Severa's

Kidney and Liver Remedy

(SEVEROVO ZDRAVILO ZA OBISTI IN JETRA).

Vživajte to zdravilo, da odpravite nerednosti. Priporoča se tudi pri vnetju obisti in mehurja, pri tiščanju ali odtoku motne scaline, pri bolestem puščanju vode, proti oteklim nogam, vodenici in kislern žolodcu. Cena 50c in \$1.00.

Hrftobol je izgubil.

Mr. K. Milauska, 11 Highland Ave., Newton Upper Falls, Mass., nam piše: "Trpel sem na hrftobolju in vnelo bolečina na strani, in ko sem čital v Vašem almanahu, sem začel rabiti Severovo Zdravilo za obisti in jetra, in kmalo sem popolnoma okreval."

so napredaj povsod v lekarnah. Zahtevajte samo Severova. Zavr- site ponaredbe. Ako ne morete dobiti, kar zahtevate, naročite na- ravnost od

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA

ZA IZOBRAZBO.

Razširite svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! "Proletarec" ima v svoji knjižnični zalogi sledeče knjige in brošure. Pošljite naročilo še danes:

Maksim Gorki: Mati, mehka vezba	\$1.00
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zvertnik in Iv. Kaker): Džungel. Povest iz čičaških klavnice75
Enrico Ferri: Socializem in moderna veda50
Proletariat10
Etbin Kristan: Nevarni socializem10
Kdo uničuje proizvajanje v malem10
Socializem10
Socialistična knjižnica, 2 zvezka in "Naša bogatstva"10
Kapitalistični razred10
Vejna in socialna demokracija15
Prof. Wurmund (poslov. A. Kristan): Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost25
O konsumnih družtvih10
Zadružna prodajalna ali konsum05
Katoliška cerkev in socializem10
Spoved papeža Aleksandra10

Vse te knjige in brošure pošljemo poština prosto.

PROLETAREC,

4008 W. 31st St., CHICAGO, ILLINOIS.

Največja slovenska zlatarska trgovina

FRANK ČERNE

6033 St. Clair Ave., : Cleveland, Ohio

Ure, verižice, prstane, broške, zaprtnice, medaljonske, itd. Popravljamo ure po niski ceni.

Podružnica Columbia Gramofonov in gramofonskih plošč slovenskih in drugih. Se prodaja na mesečna odplačila.

Pišite po centik, kateri se vam pošlje brezplačno.

Najboljše blago. Najnižje cene.

KAKO ZASLUŽITI \$80.00 DO \$150.00 NA MESEC?!

Izučite se lahko v šestih, devetih ali dvanajstih mesecih. Dnevni in večerni razredi, na katerih se poučujejo praktični predmeti, angleška gramatika in višje šolska izobrazba. Nove razrede prirememo s 20 marea. Za informacije, in kako zaslužiti \$5,00 na dan, pišite na naslov: Chancellor J. J. Tobias, Chicago Seminar of Science, 53. W. Jackson Blvd., Chicago, Ill. (4x)

Nevednost ne opravičuje.

Postava ne opravičuje nevednosti, ravnotako ne higijena. Pogostokrat slišite: "Nisem vedel, da si lahko škodim na zdravju!" In to je ravno tisto zlo! Jako se interesiramo za politiko, damo si veliko opravka z družbami, toda malo se brigamo za svoje telo. Eno temeljnih načel je ohraniti telo prosto neoparabljene tvarine, v kateri se redijo in množijo bacili. Trinerjevo Ameriško Zdravilno Grenko Vino je eno najzanesljivejših izmed vseh zdravil, ki pomagajo pri odstranitvi nepotrebne tvarine. Ono izčisti črva in jih ob enem ojači. Slaba prebava, glavobol, migrena, nervoznost, izgaba okusa in energije in vse take bolezni hitro izginejo, kadar je telo prosto te nepotrebne tvarine. Zahtevajte edino Trinerjevo Ameriško Zdravilno Grenko Vino in ne sprejmite cenenih ponaredkov! Cena \$1. V lekarnah. Trinerjev Limiment je potreben v vsaki hiši, ker daje hitro in gotovo odpomoč pri revmatizmu in nevralgiji, itd. Cena 25 in 50c v lekarnah, po pošti 35 in 60c. Jos. Triner, izdelovalec, 1333-1339 So. Ashland ave., Chicago, Ill. (Advertis.)

IVERJE.

V senatu je bila v soboto izredno burna seja. Demokrat Williams iz Mississippi je napadel republikance, češ, če bi bila Nemčija od začetka vojne prepričana, da stoji ameriški narod samosejno za predsednikom da ne bi bila potopljena na Luisianu, ne ena sama ameriška ladja, ne ubit le en sam Američan. Ampak Nemčija se je vživela v prepričanje, da ne soglašala kongres in da je ljudstvo razdeljeno v tej situaciji. Izrekel je apel, naj se dokaže Nemčiji, da se moti. "Storite to," je dejal, "pa boste obvarovani velikega, dragega in krvavega boja; sicer imamo vojno pred sabo." Williams je dolžil republikance, da so se zarotili, da zvežejo predsedniku roke in jim je očital, da ravnajo tako na ukaz mumijskih fabrikantov.

Te besede so povzročile v senatu silno razburjenost in na poziv senatorja Lodga jih je moral govornik preklecati.

Republičan Lodge je ostro odgovarjal na Williamsov govor. Dejal je, da je prav predsednikova politika kriva vse razburilive situacije. Wilson — pravi Lodge — ni ničesar storil za varstvo ameriških pravice. Le neodločnost in obotavljanje predsednika Wilsona je povzročilo neenotnost misličenja in nezaupanje. Zahteval je, da naj senat nadaljuje svoje zasedanje in da ne prenese svojih ustavnih pooblastil v tej krizi na predsednika.

Boj med republikani in demokrati je trajal 36 ur. O polnoči so republikani nenadoma ustavili svojo obstrukcijo proti vladnim proračunskim predlogom in dovolili, da se je dovolil zadnji termin za glasovanje na sredo ob osmih zvečer.

Komičen je pravzaprav ta boj med demokrati in republikani. Zdaj, ko je kriza takorekoč na vrhuncu, se pričakajo, ali je bil Wilson dovolj bojevit ali ne. Pripravljala se je pa ta kriza od četka vojna in ves ta čas so gospodje zakonodajci pripuščali, da se je delala zunanja politika izključno v Beli hiši.

Mi ne soglašamo z Wilsonovo diplomacijo, četudi so naši ugovori proti njej vse drugačni kakor republikanski. Ampak gospodje v kapitolu, demokratje in republikani se zelo motijo če mislijo, da so oproščeni vsake odgovornosti, ako sedaj nekoliko pozabljajo. Če bi bili možje na svojem mestu, tedaj ne bi bili mirno prenašali, da se vlada v republiku kakor v cesarstvu in da odloča ena sama oseba v življenjskih vprašanjih vsega naroda. Soodgovorni so in skrivni so.

Razmerje med Zedinjenimi državami in Avstrijo je še vedno popolnoma nejasno. Na ameriško noto, vprašujočo, kakšno stališče zavzema Avstrija v zadevi vojskovanja s submarinkami, še ni odgovora. Bajc študirajo gospodje na Dunaju to reč. Medtem pa prihaja z Dunaja druga vest, ki bi se človeku zdelo nadse smešna, če se ne bi bilo tekom te vojne zgodilo že mnogo drugih enako smešnih reči. Bajc namerava Avstrija poslati Zedinjenim državam ultimatum, ker ni predsednik Wilson še doslej sprejel avstrijskega veleposlanika grofa Tarnowskega. Tudi na slavnost predsednikovega ustoličenja dne 4. marca ni bil povabljen avstrijski grof. Ampak če bi Avstrija zaradi tega pošljala Ameriki ultimatum, bi le pokazala vsemu svetu, da je res prišla popolnoma ob pamet.

O položaju na Dunaju poročajo: Ker se je na Dunaju pojavilo veliko pomanjkanje premoga, se je mestni magistrat odločil, da vzame premog pod svojo kontrolo. Cestno razsvetljavo so zelo omejili, tako tudi promet na poulični železnici.

Oblasti so zaprle vsa kinematografska gledališča, in poslej se morajo tudi vsa druga gledališča zapreti ob devetih zvečer. Restavracije in kavarne smejo biti odprte do enajstih. Vozovi poulični železnice obratujejo le od 5 do 9 zjutraj in od 5 do 8.15 zvečer. Med tem časom vozijo vozovi, ki oskrbujejo promet med kolodvorci.

Kontrolo je bilo treba vpeljati, ker velike, paro in električno silo proizvajajoče postaje niso radi velikih sneženih zametov moge dobiti dovolj premoga. Razdeljevanje premoga med ubožno prebivalstvo je prevzela vojaška oblast, ki opravlja svoje delo pod osebnim nadzorstvom cesarja Karola. Tudi za tovarne in hotele ni v tem pogledu nikakršnih olajšav. V vsaki hotelski sobi sme goreti le po ena tuč.

Mraz je še vedno oster. Dunaj je ves za snežen, a ljudi, ki bi osnažili ceste, primanjkuje. adnje dni so to delo opravljali šolski učenci; osnažili so odvodnike, da ne bodo poplavljeni kleti, kadar nastopi južno vreme.

Časniki so nastopili zadnji čas z ostro kritiko napram nezmožnim uradnikom in dobičkazelnim bankirjem.

Zdaj se pa kmalu zgodi! Zdaj ne bo vojna Bavarcem kmalu delala nobenega veselja več. Minister za notranje zadeve je naznanil deželnemu zboru, da je vlada sklenila na vsem Bavarskem vpeljati pivne karte.

Če je na Bavarskem revolucija sploh mogoča, mora izbruhniti sedaj. Krušne karte — sitne so, ampak pretirne se. Mesne karte — no, če ne more dobi drugače! Ampak da ne bo človek dobil vrčka Spatenbrauja brez pivne karte — tu se že vse neha! Tudi najboljše Bavarec mora na ta način postati opozicionalec. Kaj pa ima človek sploh še od življenja, če se ne more nažehitati, kadar hoče?

O govoru člana nemške socialistične manjštine Ledebourja v rajstagu se poročajo sedaj še nekatere podrobnosti, po katerih je pač razumljivo, da se bo bližnji časi vsi besni. Pravijo, da že dolgo mesec ni bilo v nemškem parlamentu tako razburilivega prizora kakor ta, ki ga je povzročil Ledebourjev govor.

Med drugim je Ledebour omenjal dejstvo, da

se bojujejo Buri danes na strani Angležev, ker jim je Anglija dala avtonomijo. Nemčija naj bi se poslužila enakih metod kakor Anglija. Z največjo ostrožjo je Ledebour kritiziral proklamacije, s katero je bila razglášena takozvana poljska neodvisnost in je trdil, da nemška vlada ni imela namena osvoboditi Poljake, ampak da je hotela dobiti več vojaštva za bojno fronto. Proti neomejenemu vojskovanju s submarinkami je Ledebour protestiral. Naposled je zahteval, naj se odpravi moharhija.

Ze prej je bil med njegovim govorom velik nemir. Zadnja izjava je pa izzvala tak hrup, kakor da se je po zbornici razletela cela menažerija. Podpredsednik je izrekel, da je to žalitev vladajoče dinastije in da se store koraki za discipliniranje socialističnega poslance.

Nemški rajstag ima odločno meščansko večino. Junkerji, ki imajo mogočno besedo v pruskem deželnem zboru, štejejo malo v centralnem parlamentu. Nekdaj je bila republika zahteva buržvazije. Monarhija je bila vladna oblika feudalizma; ko je kapitalistično meščanstvo začelo izpodrivati plemstvo, je pa nastopalo tudi proti njegovi glavi. Par desetletij kapitalističnega gospodarstva je pa popolnoma zadostovalo, da je buržvazija zatajila svoja lastna načela, in danes kriče na vse pretege, ako izreče socialist, kar je bilo nekdanj zapisano na njenem lastnem praporu. Danes je ta buržvazija že tako temeljito pozabila na svojo mladost, da se naravnost plaši republike in večina nemškega rajstaga že misli da vzame hudje Nemčijo, če grede Hohenzollerji v pokoj!

Noben razred, kar jih je zgodovina poznala, še ni tako hitro degeneriral, kakor kapitalistična buržvazija.

V državi Georgia se je zgodilo, da je bilo pet črncev linčanih, enega so pa porotniki obsodili na smrt. Obdolženi so bili, da so umorili nekega šerifa. Obkrat se je izkazalo, da je pravi morilec učel.

Ta dogodek je najbolj kričeč protest proti linčanju. Po južnih državah in tudi po nekaterih drugih imenujejo linčanje "ljudsko pravico" in smatrajo take umore za demokratska dejanja. Če bi bila to res demokracija, bi moral vsak pameten človek energično nastopiti proti njej. V resnici ni demokracija nič opraviči s takim barbarstvom; demokracija je red, ne pa anarhija. Demokracija ne pomeni, da vsak lahko dela, kar se mu zdi prav, ampak da podvrže vsak svoje interese skupnim interesom. Da je mogoče spoznati in zaščititi skupne interese, si mora pa skupnost napraviti primerne institucije. Med te spadajo dandanašnji tudi sodišča.

Prepričani smo, da pride čas, ko bo človeštvo izhajalo brez njih. Danes ne more. In najbrže jih tudi v socialistični družbi ne bo moglo kar prvi dan odpraviti. Današnja sodišča so gotovo pomanjkljiva; ampak ne zato, ker so sodišča, temveč ker so instrumenti družbe, ki je sama potna napak. Demokratično je voditi borbo za zboljšanje razmer, ne pa nadomeščanje sodišč z linčanjem.

Revolucionirajmo sami sebe, uprimo se temu valu, ki grozi s poginom. Ne pravim, da naj se vsakdo popolnoma vzdrži pijače; to vedno niti mogoče ni, dahi je cilj protialkoholičnega gibanja popolna zaba od opojnih pijač, — a omejimo čezmurno uživanje, živalsko nagnenje do pijače, opojne pijače, prestanimo enkrat v tem slučaju biti "človek brez razuma."

Dr. Adler pripoveduje v predgovoru brošure švicarskega socialista Langeja proti alkoholizmu, da je bil svoje čase navajen popiti vsak večer, ko je prišel truden in upehan od političnega dela domov, vsaj en kozarec piva: mislil je, da mu to da novo moč, odnosno mu jo pokrepča, in navadil se je tega tako, da je moral popiti svojo mero. Danes pije zvečer vodo in pravi, da mu ravno toliko zaleže, kot svoje dni pivo, katerega nič ne pogreša.

Vsak naj prične pri sebi. Tako bo pot za nami vedno širša in vedno silnejši bo odpor proti temu človekovemu sovražniku — obenem nasprotniku socializma.

A. P.

Predsednik Wilson je prišel včeraj v kongres in je v daljšem govoru zahteval pooblastilo, da se sme poslužiti oboževane sile in drugih narodnih virov za obrambo pravic Zedinjenih držav, če bi nastala potreba, kadar ne bo kongresa. Dejal je, da potrebuje Amerika "oboroženo nevtalnost."

O predsednikovem govoru bo treba nekoliko besed. To nalogo opravimo v prihodnji izdaji.

Reuterjeva agentura poroča iz Amsterdama, da je bil nemški rajstag odgojen do 20. marca. Čemu pa naj bi tudi zboroval? Novi vojni kredit je dovolil, Bethmann-Hollwegovo govoranco je slišal, drugega pa vlada itak nič ne zahteva od njega. Nemški rajstag ali pa ruska дума — to sta v sedanjem času popolnoma enaka parlamenta.

Na Danskem je začasno prepovedana prodaja žganja in sploh vseh alkoholnih pijač. Vse zaloge špirta, kar jih je v deželi, se morajo izročiti vladi.

To ne pomeni, da je ameriška prohibicija osvojila tudi Dansko, ampak da je dežela zaradi vojne svojih sosedov z živili v takih stiskah, da si mora pomagati na vse načine.

Vesti iz Rima pravijo, da je bolgarski kralj Ferdinand težko bolan in da se zdravi v nekem avstrijskem zdravilišču.

Včasih so take vesti kaj pomenile; zdaj ne pomenijo nič. Franc Jožef je umrl, pa se ni v razvoju svetovnih dogodkov toliko izpremenilo, da bi bil človek s svetliko kaj opazil o tem.

Vseh ljudi na zemlji je 1,652,945,900. Od teh jih prebiva v Evropi 452,798,900, v Aziji 865,923,000, v Afriki 152,033,000, v Ameriki 175,046,000 in v Avstraliji 7,131,000. Na vsak kvadratni kilometer pride v Evropi 44 oseb, v Aziji 20 oseb, v Afriki 5 oseb, v Ameriki 4 osebe in v Avstraliji 4 osebe. Po veroizpovedanju je 284 milijonov rimokatolikov, 116 grškoorijentalcev, 210 milijonov pravoslavcev, 230 milijonov mohamedancev, 12 milj. židov, 220 milijonov brahmanov, 470 milj. budistov in 110 milijonov ajdov in brezvercev. Kristjanov je 36.7 odstot.

ZANIMIV ČLANEK O NADZOROVANJU BANKE ZVANE "CLEARING HOUSE".

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka pod nadzorstvom "Clearing House".

Vse banke, ki imajo zvezo s Chicago Clearing House, so podvržene strogemu nadzorovanju od uradnikov tega zavoda. Pregledovanje računov in imetja se mora vršiti najmanj enkrat na leto. Izvedenci natančno preiščejo stanje vsake banke. Vso gotovino prestežejo, pregledajo vse note, varčevine, vključno in druge vrednostne listine, se prepričajo o fondih, ki so naloženi v drugih bankah in pregledajo knjige in račune. Če najdejo izvedenci kake slabe ali dvomljive vrednostne listine, se te ne štejejo več kot imovina banke. Ako se je skrčila vrednost bančnega premoženja, mora banka kazati pravilno vrednost v svojih knjigah. Če banka drzno spekulira in se ji pride na sled, mora to takoj opustiti. Vse, kar je slabo, riskirano, se mora takoj odstraniti in nadomestiti z boljšim. Če vsega tega banka hitro ne popravi in stori, izgubi vse nadaljnje ugodnosti in pravice, ki jih uživajo banke, katere so združene v Clearing House.

Kedar se odvzamejo kake banke te ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing House ima sledeča za to dober vzrok. Na drugi strani pa je o banki, ki je članica te zveze, že to dovolj jasen dokaz, da ima dobro imovino, da je njen kredit dober in da vodi svoj denarni promet po predpisih, varno in sigurno.

Načrt za nadzorovanje bank potem Clearing House je bil izdelan v Chicago pred desetimi leti, od katerega časa naprej ni bankrotirala niti ena banka, ki je bila v zvezi s tem Clearing Housem. Ako je šlo na ali drugi banki slabo vedel panike ali vojske, so ji takoj prisločile na pomoč druge Clearing House banke in ji pomagale, dokler se niso povrnilo zopet normalne razmere. Ta Clearing House nadzorovalni načrt se je pokazal tako uspešen, da so povsod, kjer koli se nahaja kak Clearing House, sprejeli ta načrt.

American State Banks je v zvezi s tem Clearing Housem, je pod njegovim nadzorstvom in ima vse privilegije te banke, kateri poda vsako leto pet popolnih računov.

American State Banks pa je tudi pod državnim nadzorstvom in odda vsako leto pet detajliranih računov o stanju Banking Departmenta države Illinois.

Napravite NAŠO banko za VAŠO banko in Vaš denar bo varen in ga lahko dvignite, kadar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold hipotek. Kakor tudi seznam \$100.00 in \$500.00 zlatih hipoteknih bondov.

J. Stepić

predsednik.

AMERIŠKE DRŽAVNE BANKE
Blue Island Ave., vogal Loomis in 18. ceste.

Dr. Richter's Pain Expeller
za revmatično bolečino, za bolečino otrplosti sklepov in mišic.
Pravi se dobi le v savitih, kot vam kaže ta slika. Ne vzemite ga, ako nima na navitih sede trine manke s šidro.
25 in 50 centov v vseh lekarnah, ali pa naročite s pošto od
F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington Street,
New York, N. Y.

Central Hotel
Conemaugh, Pa.
Fred. Mosebarger,
LASTNIK.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranoslovnik.
Zdravniška praksa v brooklynskega hotelu je v zvezi. 1004 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 8 popoldne, od 1 do 2 zvečer. Izvaja Chicago žveči bolniki naj pijejo slovenskega.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vsah sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
St. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 8909

Moderno urejena gostilna
VILLAGE INN
s prostranim vrhom za islete
MARTIN POTOKAR,
Ogden Ave., blizu ostanca Selamske postaje, Lyons, Ill.
Telefonska številka: 224 m.

Ako želiš čitati najnovejšie in dobre novice, potem se naroči na "Milwaukee Leader" največji socialistični dnevnik vzhodno od mesta New York. Stane 25c na mesec. Milwaukee, Wis.

LOUIS RABSEL
moderno urejen salon
NA 480 GRAND AVE., CHICAGO, WIS.
Telefon 1199

Največja Slovanska tiskarna v Ameriki je
Narodna Tiskarna
2140-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljakem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce.
"PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potrebnine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka
F. KERŽE CO.,
3711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.
Cenike prejmete zastonj. Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik
MARTIN BARETINČIČ
324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

Ne igray se z zdravjem!
Zdravje je več vredno ko bogastvo. Ako se počutiš dobro, nikan ne spravljaš v nevarnost svojega zdravja a tem, da pekašai raznovrstne alkoholne grenčice, ki ne oslabe same krvi, marveč veš ali manj uničujejo krvne celice. Kri je takorekoč reka, ki ti daje dragoceno življenje. Ona se pretoka po arterijah in žilah in prinaša hrano vsaki posamezni celici in okrepčuje vse telo. Istočasno odstranja nepotrebne snovi, ki se prehitro zbirajo, in pokončuje raznovrstne bacile. Radi tega se treba ogibati vsega, kar bi oslabilo in storilo nezmožne krvne celice. Edino silna, močna krvna telesca so sposobna, da izvršujejo namen, ki ga imajo, samreč: Ohranjevati in varovati. Čisto naravno vino jim nikakor ne škoduje. "Ono okrepčuje živčni sistem in usposablja telo, da izvršuje svoje glavne namene", pravi dr. Armand Gauthier, član francoskega zavoda, v svojem predavanju, ki ga je imel pred zdravniško komisijo v Parizu.

Trinerjev Ameriški Elksir iz Grenkega Vina.
To sredstvo, s kojim se nobeno primerjati ne da, je sestavljeno iz rastlin, korenin, ki so priznane zdravniške vrednosti, in iz naravnega, čistega, popolnoma zrelega vina. Nima nikakih kemikalij ali strupov. Pospešuje prebavo, okrepčuje organe, jih oživlja in daje moč živcem. Pomaga pri

SAPEKI VETROVIH NAFENJANJU GLAVOBOLU
NERVOZNOŠTI SLABOKRVNOŠTI POMOŽNENJU ENERGIJE SPLOŠNI SLABOSTI
hitro in sigurno. Odkloni kratkoma vse ponarjede, ki šro same denar! Naše načelo je, da izgotovimo sredstvo, ki je dobro, ki pomaga — in naša cena ostane — naj se cene trvarin, posebno vina, še tako dvigajo — vedno ista: \$1.00. — PRI VSEH DRUGISTIH.
Sedanj letni čas pripelje seboj raznovrstna nezaželjene goste, posebno revmatizem in nevtalgijo. Ali veš, kako jih sprejeti? Najboljši način je, da rabiš **TRINERJEVO OBLIZ**. Je izvrstno zdravilo, ako te boli vrat, ako imaš otekle, razpokline ite. Cena 25 in 50c, pri vseh drugistih, po pošti 35 in 60c.
Pri vseh boleznih, ki so spjone s kašljem, rabi Trinerjevo zdravilo za kašelj (TRINER'S COUGH SEDATIVE), cena 25 in 50c, po pošti 35 in 60c.

JOS. TRINER
kemik izdelovalec,
1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

IZVIRNO POTRDILO
podpisano po osebi, kateri se denar pošlje v staro domovino, omogočuje, da pošiljatej istega vsak čas lahko dobi nazaj.
Brzjavno v staro domovino za \$2.50
odpoljemo vsako denarno pošiljatev, in za isto jamčimo. Pošiljatev izročene bodo naslovnikom tekem 6 do 10 dni.
PAROBRODNE LISTKE. — Vsakdo, kateri želi potovati v Evropo po vojni, naj si takoj osigura prostor na parobrodu, ako hoče, da dobi enega od prvih in najboljših. — Vse druge informacije daje:
KASPAR STATE BANK
1900 Blue Island Ave. CHICAGO, ILL.